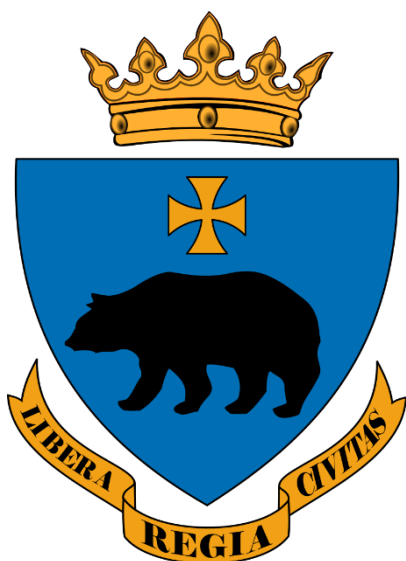

**MIEJSKI PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ,
ZAWODOWEJ ORAZ PRZESTRZEGANIA PRAW
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W GMINIE MIEJSKIEJ PRZEMYŚL NA LATA
2026 – 2035**

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Niepełnosprawność – pojęcia	5
3. Sytuacja osób z niepełnosprawnością w krajach Unii Europejskiej, w Polsce, na Podkarpaciu i w Gminie Miejskiej Przemyśl	8
4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Przemyśl	12
5. Orzecznictwo Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności	13
6. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych.....	14
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	15
8. Osoby z niepełnosprawnościami w systemie wsparcia społecznego	28
9. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością podejmowane przez inne instytucje, jednostki, urzędy, placówki i ośrodki.....	31
10. Wydział Promocji i Kultury Urzędu Miejskiego w Przemyślu	37
11. Zarząd Dróg Miejskich w Przemyślu	37
12. Wydział Komunikacji, Transportu i Dróg Urzędu Miejskiego.....	38
13. Wydział Inwestycji, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Przemyślu	38
14. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie	39
15. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami.....	41
16. Turnusy rehabilitacyjne	42
17. Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	43
18. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami.....	44
19. Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej	45
20. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami Program „Aktywny samorząd”	46
21. Diagnoza potrzeb osób z niepełnosprawnościami	49
22. Wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością.....	51
23. Adresaci Programu	52
24. Realizatorzy i partnerzy:.....	53
25. Źródła finansowania programu	53
26. Monitorowanie i ewaluacja programu	54
27. Sposób ewaluacji	55
28. Narzędzia ewaluacji.....	55
29. Podsumowanie	55

1. Wprowadzenie

Osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, na zasadach równości z innymi mieszkańcami. Zapewnienie poszanowania tych praw oraz przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji stanowi podstawowy element polityki równości i włączenia społecznego. Pojęcie niepełnosprawności odnosi się do osób, których sprawność fizyczna, psychiczna lub intelektualna trwale lub okresowo ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie czynności życia codziennego, edukację, aktywność zawodową oraz pełnienie ról społecznych.

Zarówno krajowe jak i międzynarodowe regulacje prawne tworzą ramy dla działań ukierunkowanych na zapewnienie równego traktowania oraz włączenia osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne. W Polsce prawa osób z niepełnosprawnościami zostały zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Zgodnie z art. 32 Konstytucji, wszyscy są równi wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym ani gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Ponadto art. 68 nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom z niepełnosprawnościami, natomiast art. 69 zobowiązuje je do udzielania pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz umożliwianiu komunikacji społecznej.

Istotnym dokumentem krajowym jest Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, która określa katalog podstawowych praw tej grupy społecznej oraz wskazuje priorytetowe obszary polityki publicznej. Obejmują one w szczególności dostęp do leczenia i opieki zdrowotnej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, edukacji, pomocy psychologicznej i pedagogicznej, wsparcia na rynku pracy, dostępności urzędów, lokali wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, a także uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym. Realizacja zasad określonych w Karcie przez podmioty publiczne i prywatne przyczynia się do ograniczania barier oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami.

Dodatkowo, w 2012 r. do krajowego porządku prawnego została włączona Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. Konwencja ta wyznacza standardy w zakresie ochrony praw osób z niepełnosprawnościami oraz zobowiązuje państwa-strony do podejmowania działań mających na celu usuwanie barier i tworzenie warunków sprzyjających pełnemu uczestnictwu tych osób w życiu społecznym. Dokument ten podkreśla, że niepełnosprawność wynika z interakcji pomiędzy osobami

z dysfunkcjami a barierami środowiskowymi i społecznymi, które ograniczają ich pełne i efektywne funkcjonowanie w społeczeństwie na zasadach równości.

Niniejszy Program jest dokumentem, którego celem jest wskazanie działań Gminy Miejskiej Przemyśl w obszarze szeroko rozumianej problematyki osób z niepełnosprawnościami, będących również kontynuacją działań realizowanych na terenie miasta na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami zawartych we wcześniejszych programach, które pokrywają się z zapisami programu Strategii Rozwoju Miasta Przemyśla na lata 2025-2035, z Wojewódzkim Programem na Rzecz Wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2021-2030, z Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030. Program określa cele, jakie Gmina Miejska Przemyśl opracowuje na rzecz osób z niepełnosprawnościami zmierzające do poprawy jakości życia i zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym. Celem Programu jest przeciwdziałanie marginalizacji oraz dążenie do wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami mieszkających na terenie miasta Przemyśla poprzez pełne uczestniczenie w życiu społecznym dzięki stworzonym możliwościom zatrudniania osób z niepełnosprawnością, tworzenie systemu pomocy rodzinom osób z niepełnosprawnościami, zagwarantowanie równych szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, zapewnianie właściwej pomocy medycznej osobom niepełnosprawnym, zapewnienie kontroli przestrzegania prawa wobec osób z niepełnosprawnościami, stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do udziału w różnych formach życia społecznego.

2. Niepełnosprawność – pojęcia

Pojęcie „niepełnosprawność” według współczesnych definicji to następstwa wrodzonych lub nabytych deficytów zdrowotnych. Konsekwencje te to ograniczenia funkcjonowania, działań oraz pełnienia zwyczajowych zadań i ról społecznych powodujące dla osoby z niepełnosprawnością różnego rodzaju skutki: fizyczne, psychiczne i społeczne. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami w art. 2 definiuje niepełnosprawność - jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoba z niepełnosprawnością - to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku. Z uwagi na ww. kryteria

zbiorowość osób z niepełnosprawnościami według klasyfikacji GUS podzielono na 2 grupy:

- osoby z niepełnosprawnościami prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby z niepełnosprawnościami tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale mają lub odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Stopnie niepełnosprawności:

- **znaczny** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu, jest niezdolna do pracy albo jest zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymaga w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- **umiarkowany** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu, jest niezdolna do pracy albo zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymaga czasowej lub częściowej pomocy w celu pełnienia ról społecznych,
- **lekki** stopień niepełnosprawności to stan, w którym osoba ma naruszoną sprawność organizmu powodującą w sposób istotny obniżoną zdolność do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się rekompensować przy pomocy przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych lub środków technicznych.

Niepełnosprawność u osób do 16 roku życia występuje, jeżeli mają one naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodująca konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Orzeczenia określające stopień niepełnosprawności wydają powiatowe i wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności.

Orzecznictwo o niezdolności do pracy

Obok orzecznictwa o niepełnosprawności funkcjonuje dla celów rentowych orzecznictwo o niezdolności do pracy, prowadzone przez lekarzy orzeczników oraz komisje lekarskie Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych, a także orzecznictwo o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym realizowane przez lekarza rzeczoznawcę Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, który orzeka o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy osób w gospodarstwie rolnym. W ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje się inną definicję osoby zawodowo niepełnosprawnej, stosowaną dla celów ubezpieczeniowych i rentowych. Głównym kryterium w tej definicji jest niezdolność do pracy. Niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. W przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, orzeka się niezdolność do samodzielnej egzystencji, w tym przypadku przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Grupy inwalidzkie - do 1998 r. funkcjonowały Komisje Inwalidztwa i Zatrudnienia, ich orzeczenia są aktualne przez okres na jaki zostały wydane. Osoby z niepełnosprawnością były zaliczane do jednej z trzech grup inwalidzkich:

- I grupa - jest równoznaczna ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- II grupa - jest równoznaczna z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- III grupa - jest równoznaczna z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Niepełnosprawność może być klasyfikowana według różnych kryteriów:

- niepełnosprawność sensoryczna – polega na uszkodzeniu zmysłów wzroku, słuchu, a także mowy,
- niepełnosprawność fizyczna – polega na uszkodzeniu narządu ruchu,
- niepełnosprawność psychiczna, intelektualna – upośledzenie umysłowe lub choroby psychiczne,
- choroby przewlekłe – np. choroby układu krążenia, układu oddechowego, cukrzyca, epilepsja, nowotwory itp.

Za najczęstsze przyczyny niepełnosprawności uznaje się wady wrodzone, choroby przewlekłe oraz nagłe zdarzenia; wypadki, urazy.

Według przyczyny (kody symboliczne) np.:

R – upośledzenie narządu ruchu,
O – choroby narządu wzroku,
L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
P – choroby psychiczne,
U – upośledzenie umysłowe.

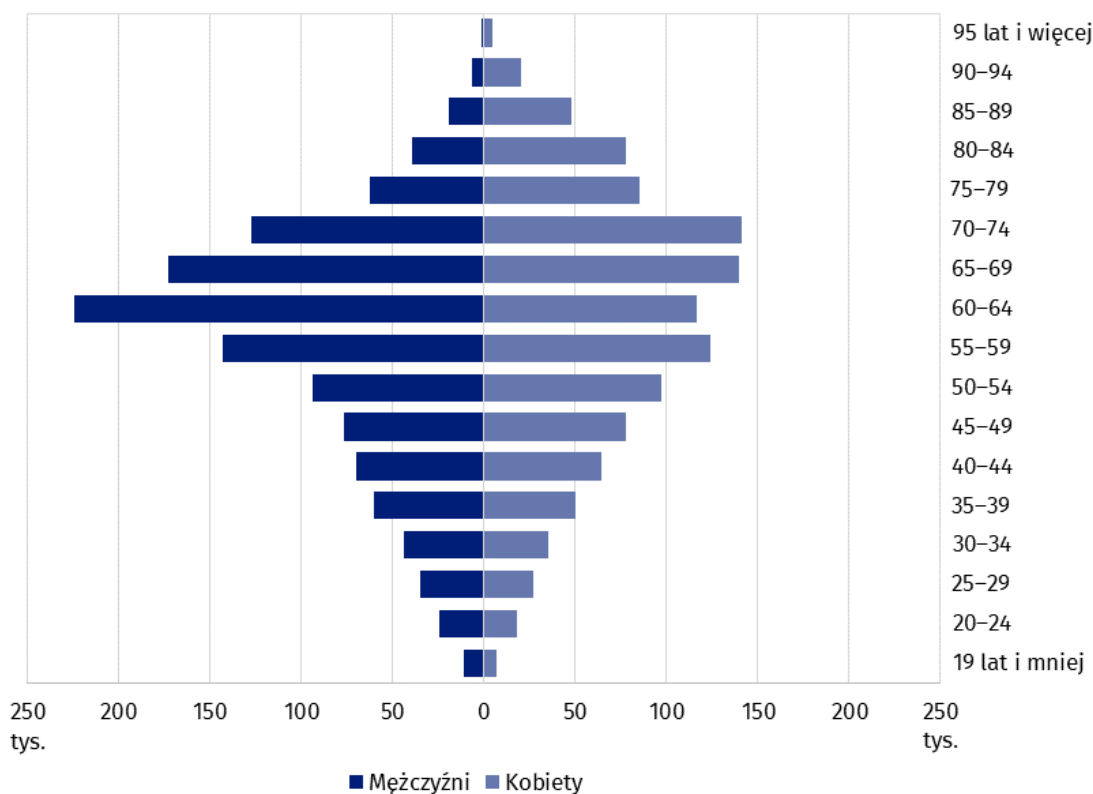
3. Sytuacja osób z niepełnosprawnością w krajach Unii Europejskiej, w Polsce, na Podkarpaciu i w Gminie Miejskiej Przemyśl.

Szacuje się, że od około 87 do 100 milionów mieszkańców Unii Europejskiej to osoby z niepełnosprawnościami. To bardzo zróżnicowana populacja. Ponadto przewiduje się, że liczba tych osób ulegnie zwiększeniu wraz ze starzeniem się społeczeństwa w Unii Europejskiej. Według tych szacunków 45% – 65% osób z niepełnosprawnością stanowią ludzie w wieku produkcyjnym (15 – 65 lat). Głównym celem strategii Unii Europejskiej wobec niepełnosprawności jest tworzenie społeczeństwa otwartego, dostępnego dla wszystkich i opiera się ona na pojęciu prawa i poszanowaniu indywidualnych różnic. Do kluczowych jej zadań należy walka z dyskryminacją, budowanie otwartego społeczeństwa i poprawa dostępu do szeroko rozumianego otoczenia, a także przeciwdziałanie społecznej marginalizacji. Odpowiedzialność za prowadzenie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami spoczywa na wszystkich państwach członkowskich. Członkostwo Polski powoduje, że koniecznością staje się dostosowanie polskich norm prawnych w zakresie standardów, świadczeń i usług na rzecz tej kategorii osób do obowiązujących w Unii Europejskiej. Osoby z niepełnosprawnościami oczekują na korzystne zmiany. Działania Unii Europejskiej skupiają się na promowaniu niezależnego życia i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie poprzez wprowadzenie Europejskiej Karty Osób Niepełnosprawnych celem ułatwienia podróżowania i dostępu do usług. Brak spójności w uznawaniu niepełnosprawności to np.: orzeczenia o niepełnosprawności wydane w jednym kraju (Polska) nie są automatycznie uznawane w innym (UE) co utrudnia swobodne podróżowanie, naukę oraz pracę w Unii Europejskiej. Osoby te doświadczają znaczących barier (fizycznych) w zatrudnieniu, podwyższając wskaźnik ubóstwa. Strategia podkreśla potrzebę nowego podejścia do kwestii niepełnosprawności koncentrującego się na rozpoznaniu i usunięciu różnego rodzaju barier, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają osobom z niepełnosprawnością osiągnięcie równych szans i uczestniczenie we wszystkich dziedzinach życia.

W Polsce problematykę niepełnosprawności podejmuje się w narodowych spisach powszechnych (w latach 1978-2020 roku). Ostatnie, dostępne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności 2021, chociaż nie są najnowsze. Według tych danych, na koniec 2020 roku, ponad 3 miliony osób w Polsce miało prawne potwierdzenie niepełnosprawności. Inne dane z 2022

roku wskazują na wzrost aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością, ale nie dostarczają aktualnych liczb osób z niepełnosprawnością, ponieważ opierają się na Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), które nie jest spisem powszechnym. Biorąc pod uwagę wiek w analizowanej zbiorowości, najczęściej występowali mężczyźni w wieku 64 lat (51,0 tys.). Ponad 50,4 tys. mężczyzn było w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem było w wieku 72 lat (31,5 tys.). Ponad 30 tys. kobiet miało 71 lat (30,5 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet 63 lata.

Wykres przedstawiający stan osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy według płci i grup wieku – stan na 31 grudnia 2021 r.

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Na podstawie przedstawionych informacji przez Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przemyśle wynika, że w 2016 roku 2 082 osoby uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności, w tym 245 osób poniżej 16 roku życia. W latach 2016-2024 wydano łącznie 18 706 orzeczeń, w tym 2 177 dla osób poniżej 16 roku życia. Jednocześnie należy zauważyć, że orzeczenia są wydawane na różne okresy ważności, więc liczba ta nie wskazuje populacji osób z niepełnosprawnościami. Ponadto niepełnosprawni mieszkańcy Przemyśla posiadają ważne orzeczenia ZUS, KRUS lub pobierając świadczenia emerytalne nie ubiegają się o formalne ustalenia

stanu niepełnosprawności. Analiza danych z Powiatowego Zespołu Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przemyślu wskazuje, że w 2024 roku wydano 2 084 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, w tym 119 stopień lekki, 1 076 stopień umiarkowany oraz 889 stopień znaczny.

Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia w 2016 roku przez PZON w Przemyślu wg. przyczyn, wieku, płci i zatrudnienia.

lp	przyczyny niepełnosprawności	stopnie niepełnosprawności			razem	wiek				płeć		wykształcenie						zatrudnienie	
		znaczny	umiarkowany	lekki		16 - 25	26 - 40	41 - 60	61 i więcej	K	M	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe			
																	tak	nie	
1	01-U	3	10	1	14	10	2	2	0	8	6	2	8	4	0	0	0	14	
2	02-P	57	140	30	227	26	55	112	34	100	127	5	54	65	90	13	31	196	
3	03-L	10	13	20	43	3	1	6	33	20	23	0	14	6	18	5	4	39	
4	04-O	15	12	9	36	4	4	15	13	19	17	3	5	7	17	4	10	26	
5	05-R	103	310	102	515	29	41	226	219	290	225	6	58	112	247	92	165	350	
6	06-E	3	28	5	36	8	11	15	2	20	16	0	7	12	12	5	9	27	
7	07-S	155	182	34	371	18	28	102	223	154	217	12	76	93	141	49	83	288	
8	08-T	38	31	3	72	6	7	31	28	35	37	0	8	16	41	7	18	54	
9	09-M	62	8	1	71	4	2	17	48	35	36	1	8	23	31	8	9	62	
10	10-N	135	133	19	287	10	31	99	147	138	149	15	53	68	115	36	38	249	
11	11-I	82	66	9	157	12	15	56	74	117	40	2	24	28	70	33	39	118	
12	12-C	1	6	1	8	8	0	0	0	1	7	0	8	0	0	0	0	8	
Razem		664	939	234	1837	138	197	681	821	937	900	46	323	434	782	252	406	1431	

Źródło PZON w Przemyślu

Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia w 2024 roku przez PZON w Przemysłu wg. przyczyn, wieku, płci i zatrudnienia.

lp	przyczyny niepełnosprawności	stopnie niepełnosprawności			razem	wiek				płeć		wykształcenie						zatrudnienie	
		znaczny	umiarkowany	lekki		16 - 25	26 - 40	41 - 60	61 i więcej	K	M	mniej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe			
																	tak	nie	
1	01-U	13	3	0	16	10	3	2	1	7	9	5	7	4	0	0	0	16	
2	02-P	83	87	14	184	28	33	58	65	88	96	10	31	49	72	22	24	160	
3	03-L	17	22	2	41	0	2	5	34	21	20	0	1	18	15	7	5	36	
4	04-O	11	9	2	22	0	0	8	14	10	12	0	3	2	13	4	8	14	
5	05-R	81	390	57	528	21	34	171	302	331	197	5	43	122	249	109	170	358	
6	06-E	6	35	11	42	5	9	22	6	24	18	0	6	14	12	10	17	25	
7	07-S	203	234	18	455	7	10	64	374	245	210	29	61	112	181	72	66	389	
8	08-T	59	31	3	93	4	12	17	60	52	41	1	14	17	44	17	21	72	
9	09-M	129	37	1	167	2	5	14	116	108	59	1	15	37	72	42	44	123	
10	10-N	252	161	11	424	10	24	93	297	232	192	24	49	91	181	79	68	356	
11	11-I	26	50	10	86	12	12	24	38	43	43	0	17	16	29	24	20	66	
12	12-C	9	17	0	26	26	0	0	0	6	20	3	17	2	4	0	0	26	
Razem		889	1076	119	2084	125	144	508	1307	1167	917	78	264	484	872	386	443	1641	

Źródło PZON w Przemysłu

Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia w 2016 roku przez PZON w Przemysłu wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci.

Lp	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0 - 3	4 - 7	8 - 16	K	M
1	01-U	3	0	1	2	1	2
2	02-P	19	0	2	17	5	14
3	03-L	10	2	4	4	2	8
4	04-O	7	1	2	4	6	1
5	05-R	16	3	1	12	9	7
6	06-E	19	0	7	12	11	8
7	07-S	43	5	15	23	16	27

8	08-T	2	1	0	1	0	2
9	09-M	12	3	2	7	5	7
10	10-N	24	12	5	7	11	13
11	11-I	28	5	8	15	17	11
12	12-C	62	13	20	29	12	50
Razem		245	45	67	133	95	150

Źródło PZON w Przemyślu

Liczba wydanych orzeczeń dla osób przed 16 rokiem życia w 2024 roku przez PZON w Przemyślu wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci.

Lp	Przyczyny niepełnosprawności	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0 - 3	4 - 7	8 - 16	K	M
1	01-U	9	0	1	8	3	6
2	02-P	2	0	0	2	0	2
3	03-L	1	1	0	0	0	1
4	04-O	4	0	2	2	1	3
5	05-R	11	2	1	8	7	4
6	06-E	8	3	2	3	4	4
7	07-S	14	3	5	6	4	10
8	08-T	0	0	0	0	0	0
9	09-M	2	1	0	1	1	1
10	10-N	14	7	4	3	3	11
11	11-I	30	9	6	15	12	18
12	12-C	154	12	58	84	31	123
Razem		249	38	79	132	66	183

Źródło PZON w Przemyślu

4. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Gminie Miejskiej Przemyśl

Miejski Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2026–2035 to kontynuacja poprzednich działań realizowanych w latach 2016–2025. Alternatywę kolejnych przedsięwzięć bądź zadań oparto o lokalną szczegółowość w zakresie niepełnosprawności

mieszkańców miasta oraz prognozowanie nowych problemów niesionych przez zmiany, które dokonują się w różnych dziedzinach naszego życia. Etap realizacji programu to okres dalszego wdrażania w Gminie Miejskiej Przemyśl strategii działań na rzecz osób z niepełnosprawnością zainicjowany wcześniejszymi działaniami. Głównym celem jest gromadzenie na potrzeby społeczności osób z niepełnosprawnościami dodatkowych środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub innych funduszy. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami obejmują wsparcie finansowe (np. świadczenie wspierające, zasiłek pielęgnacyjny), rehabilitację (turnusy rehabilitacyjne, likwidacja barier, technologia wspomagająca), program "Samodzielność-Aktywność-Mobilność" Mieszkanie dla Absolwenta, wsparcie na rynku pracy oraz aktywność społeczną, kulturalną i sportową.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Przemyśl na lata 2026-2035 jest planem działań, na podstawie którego będzie realizowana polityka społeczna samorządu Miasta Przemyśla skierowana do osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem wraz z marginalizacją społeczności osób z niepełnosprawnościami. Strategicznym celem jest kształtowanie warunków do indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb osób z niepełnosprawnościami na każdym etapie życia poprzez uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

5. Orzecznictwo Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Tryb powoływania (PZON) Powiatowych Zespołów Orzekania o Niepełnosprawności reguluje ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. Według zapisów ustawy Starosta w ramach zadań z zakresu administracji rządowej powołuje i odwołuje członków powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, a Wojewoda powołuje i odwołuje wojewódzkie zespoły, w obu przypadkach po uzyskaniu opinii Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Wojewoda po otrzymaniu opinii starosty ustala obszar działania powiatowego zespołu, który może obejmować swoim zasięgiem więcej niż jeden powiat. Prezydent Miasta Przemyśla z dniem 1 kwietnia 2002 r. powołał Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Przemyślu, który zapewnia obsługę kadrową i finansową. Siedziba Zespołu mieści się w Przemyślu przy ul. Jasińskiego 1. Zespół jako pierwsza instancja realizuje zadania w sprawie orzekania o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności obsługując mieszkańców Miasta Przemyśla i Powiatu Przemyskiego. Drugą instancję stanowi Wojewódzki Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rzeszowie. Wydatki związane z tworzeniem i działalnością Zespołu są

pokrywane ze środków finansowych budżetu państwa, choć mogą być również pokrywane ze środków finansowych jednostek samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatowego zespołu orzekania o niepełnosprawności należy poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności ustalenie wskazań w szczególności:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- odpowiedniego szkolenia w tym specjalistycznego,
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- uprawnienia do uzyskania Karty Parkingowej.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Przemyśle w roku 2024 wydał 648 kart parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami i 9 kart placówkom zajmującym się rehabilitacją osób z niepełnosprawnościami.

6. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych jako organ opiniodawczo-doradczy, powoływana jest przez Prezydenta Miasta Przemyśla, a do zakresu jej działania m.in. należy:

- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miejską w Przemyśle pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami.

Swoją funkcję pełni ona przez cztery lata, a posiedzenia rady i ich liczba uzależniona jest od potrzeb mając na względzie zapewnienie właściwego wykonywania zadań. Członkowie Rady to osoby reprezentujące organizacje, instytucje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, przedstawiciele jednostek samorządowych realizujące zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z ogłoszeniem Prezydenta Miasta Przemyśla z dnia 13 lipca 2023 r. w sprawie przedstawicieli jednostek samorządu

terytorialnego, fundacji oraz organizacji pozarządowych działających na terenie Miasta Przemyśla do Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych Prezydent Miasta Przemyśla powołał pięciu członków. Przedstawiciele rady reprezentują:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle,
- Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Przemyśle,
- Przemyski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE”,
- Powiatowy Urząd Pracy w Przemyśle,
- Urząd Miejski w Przemyśle.

7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Działalność organizacji pozarządowych to cenny komponent wspierający działania podejmowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Odgrywają one kluczową rolę w budowaniu społeczeństwa otwartego i równego. Ich działalność obejmuje m.in. wsparcie rehabilitacyjne, doradztwo zawodowe, pomoc w edukacji oraz integrację społeczną. To wszystko celem przełamywania stereotypów i promowania postaw akceptacji. Wiele z nich prowadzi warsztaty, szkolenia oraz projekty aktywizujące zawodowo i społecznie osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, nie działają w celu osiągnięcia zysku. Podstawowym aktem prawnym regulującym współpracę administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jest ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338). Jest to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Obejmuje m.in. pomoc społeczną, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej, kulturę, ochronę i promocję zdrowia czy działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Działalność pożytku publicznego, oprócz organizacji pozarządowych, może być prowadzona także przez podmioty kościelne różnych wyznań, czy spółdzielnie socjalne. Cechą funkcjonowania administracji publicznej i współczesnej polityki społecznej jest zwiększająca się współpraca władz publicznych z organizacjami pozarządowymi.

Obowiązek realizacji zadań ze sfery publicznej, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej nakłada ustawa. Współdziałanie to może odbywać się m.in. w formach zlecania realizacji zadań publicznych organizacjom, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności, konsultowania projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej

tych organizacji, tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych. Powyższy zestaw nie wyczerpuje wszystkich możliwości współpracy, a także nie wiąże administracji co do konieczności stosowania wszystkich form. Ustawa nakłada na organy stanowiące jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, który jest uchwalany do dnia 30 listopada roku poprzedzającego okres obowiązywania programu. Jego przyjęcie musi być poprzedzone konsultacjami z organizacjami. Plan współpracy powinien zawierać: cele tj. główny i szczegółowy, zasady współpracy, zakres przedmiotowy, formy współpracy, priorytetowe zadania publiczne, okres realizacji programu, sposób realizacji, wysokość środków przeznaczonych na realizację, sposób oceny realizacji programu, informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert. Najczęściej spotykane formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami to wsparcie asystentów osobistych, rehabilitacja, wyjazdy i imprezy integracyjne osób z niepełnosprawnościami, turnusy rehabilitacyjne z zakresu rehabilitacji społecznej, porady prawne i porady z zakresu pomocy społecznej, usługi terapeutyczne. Elementem współpracy najważniejszym i najbardziej intensywnym administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jest zlecanie realizacji zadań w drodze otwartych konkursów ofert. Akt prawny określa niezbędne elementy oferty, procedurę przeprowadzania konkursów oraz warunki, jakim musi odpowiadać umowa zawarta z wyłonioną w tym postępowaniu organizacją pozarządową. Jednocześnie organom administracji publicznej przyznano uprawnienia kontrolne wobec podmiotów realizujących zadania. Zgodnie z art. 5 ust. 4 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zlecanie realizacji zadań publicznych może mieć formy: powierzania wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji z tym wiąże się całościowe finansowanie realizowanego projektu lub wspierania takich zadań wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji – z czym wiąże się jedynie dofinansowanie, natomiast pozostałe środki pochodzą ze środków własnych organizacji, z dotacji od innych organów, od sponsorów i z innych źródeł. Organizacje pozarządowe, które współpracowały z MOPS Przemyśl, PUP Przemyśl i wydziałami Urzędu Miejskiego, jak też i z innymi podmiotami to m.in.:

- 1) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Przemyślu,
- 2) Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Przemyślu,
- 3) Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki Koło Powiatowe i Grodzkie w Przemyślu,
- 4) Przemyski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE”,
- 5) Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Przemyślu,
- 6) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Przemyślu,

- 7) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Przemyślu,
- 8) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Regionu Ziemi Przemyskiej,
- 9) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Przemyskie Koło Terenowe Nr 15,
- 10) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Terenowe Nr 2 Miejsko - Powiatowe w Przemyślu,
- 11) Polski Czerwony Krzyż,
- 12) Polski Komitet Pomocy Społecznej,
- 13) Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie w Przemyślu,
- 14) Caritas Archidiecezji Przemyskiej,
- 15) Koło Przemyskiego Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta.

Wyżej wymienione organizacje, stowarzyszenia, związki i kluby realizowały przedsięwzięcia skierowane zarówno do dorosłych osób z niepełnosprawnością, jak też i realizowały przedsięwzięcia na rzecz niepełnosprawnych dzieci i niepełnosprawnej młodzieży. Były to m.in.:

- organizacja turnusów rehabilitacyjnych, wycieczek, kolonii i wyjazdów,
- organizacja okolicznościowych imprez dla niepełnosprawnych członków organizacji i stowarzyszeń, ich opiekunów oraz członków ich rodzin,
- organizowanie imprez kulturalnych i rekreacyjno-turystycznych, a także o charakterze sportowym, przy dofinansowaniu ze środków PFRON, którymi w 2024 r. dysponowała Gmina Miejska Przemyśl, a które przyznano danej organizacji,
- prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej,
- informowanie o przysługujących osobom z niepełnosprawnościami uprawnieniach i przywilejach,
- pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie zadań ze środków PFRON, kierowanie niepełnosprawnych wnioskodawców do odpowiednich urzędów i instytucji,
- pomoc w kontaktowaniu się z instytucjami i urzędami, pośrednictwo w załatwianiu spraw urzędowych.

Opis działań i aktywności realizowanych przez niżej wymienione podmioty:

- 1) **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Przemyślu** prowadzi m.in. Placówkę Wsparcia Dziennego (Świetlicę TPD „Przystań”) dla dzieci, wspiera rodziny zastępcze, organizuje wiele imprez dla dzieci, prowadzi programy profilaktyczne oraz zajęcia i terapię dla dzieci z uszkodzeniami słuchu, mowy, autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną, organizuje pomoc materialną dla rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej poprzez wydawanie odzieży, obuwia i żywności, każdego roku organizuje wypoczynek letni np. półkolonie, turnusy, wczasy rodzinne.

2) Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Przemyślu

- Prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej w Przemyślu, przy ulicy Sobótki 23 dla 55 dorosłych osób z niepełnosprawnościami. Dysponentem środków był PFRON, Gmina Miejska Przemyśl.
- Realizuje Program „Zmieniamy świat dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu” dla 148 dzieci (w tym 81 dzieci z Przemyśla). Dysponentem środków był PFRON.
- Prowadzi Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Nad Jaworem” w Przemyślu dla dzieci z autyzmem i niepełnosprawnościami intelektualnymi dla 25 dzieci, w tym 12 z Przemyśla.
- Prowadzi Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Nad Jaworem” w Przemyślu dla dzieci z opinią o potrzebie wczesnego wspomagania dla 5 dzieci, w tym 3 z Przemyśla. Dzieci mają zajęcia z pedagogiem, logopedą, psychologiem oraz fizykoterapeutą (do 8 godz. w miesiącu). Dysponentem środków była Gmina Miejska w Przemyślu – subwencja.

Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem udostępnia też osobom z niepełnosprawnościami - dzieciom, młodzieży i dorosłym - subkonta, na które mogą zbierać środki finansowe z darowizn oraz odpisu z 1,5% podatku na swoje leczenie i rehabilitację. W roku 2024 sfinansowano koszty działalności WTZ prowadzonego przez Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Przemyślu (55 uczestników):

- ze środków PFRON, którymi dysponowała Gmina Miejska Przemyśl według algorytmu,
- ze środków Gminy Miejskiej Przemyśl; środki samorządowe, czyli środki własne powiatu.

3) Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki Koło Powiatowe i Grodzkie w Przemyślu

Realizuje cele w zakresie kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnościami angażowano osoby do większej aktywności społecznej, towarzyskiej oraz do ściślejszej współpracy z PZN. Współdziałano z organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, fundacjami, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością i środowiska osób z niepełnosprawnością. Współpracowano z Miejską Biblioteką Publiczną w zakresie kultury (konkurs literacki i czytania brajlem, udział w narodowym czytaniu) oraz z Przemyskim Klubem Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE”, jak również z Urzędem Miejskim w Przemyślu. Prowadzono działalność informacyjną dotyczącą różnych form pomocy i wsparcia, świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Informowano osoby z niepełnosprawnościami o wsparciu możliwym do uzyskania w ramach zadań realizowanych przez urzędy, instytucje i organizacje, w tym przez MOPS, PCPR, PFRON. Udzielano informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby niepełnosprawne sprzętu i urządzeń oraz dostępu do

usług niezbędnych do życia i samodzielnego funkcjonowania. Rozprowadzano wśród osób z niepełnosprawnościami sprzęt ułatwiający czynności życia codziennego, w tym ułatwiający widzenie (np. sprzęt optyczny). W roku 2024 miesięcznie udzielano informacji około 45 osobom z niepełnosprawnością oraz członkom ich rodzin lub opiekunom. W odniesieniu się do wzrostu aktywności osób z niepełnosprawnościami organizowano, promowano i finansowano integracyjne, kulturalne, rekreacyjno-turystyczne i sportowe imprezy. W roku 2024 zorganizowano 10 imprez o ww. charakterze dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów i członków rodzin, w tym 3 imprezy dofinansowane były przez MOPS Przemyśl ze środków PFRON uwzględniając w ofercie turystycznej i wypoczynkowej potrzeby osób z niepełnosprawnością.

4) Przemyski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE”

Przemyski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „Podkarpacie” jest Organizacją Pożytku Publicznego, która zajmuje się profesjonalnie szkoleniem i treningami zawodników niewidomych i słabowidzących z terenu województwa podkarpackiego biorącym udział w zawodach sportowych krajowych i międzynarodowych oraz prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej.

Liczba członków na koniec 2024 roku wynosiła 187 osób, z tego mieszkańców Miasta Przemyśla - 33 osób. Aktywnie działało 15 sekcji sportowych tj. strzelectwa pneumatycznego, strzelectwa laserowego, szachowa, warcabowa, showdownu, nordic walkingu, kręgli klasycznych, bowlingu, kajakarstwa, narciarstwa zjazdowego, narciarstwa biegowego, brydża sportowego, kolarstwa, biathlonu, wioślarstwa halowego.

W minionym roku działalność Klubu finansowana była ze środków PFRON w ramach kontynuacji zadania „Drogowskaz 9”, dzięki któremu realizowano treningi sportowe w Przemyślu, Rzeszowie, Jaśle, Tarnobrzegu, Stalowej Woli, Brzesku i Lesku, a także finansowane były starty zawodników w zawodach krajowych i międzynarodowych.

Imprezy sportowe realizowane były ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki poprzez: Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „Cross”, Związek Kultury Fizycznej „OLIMP”, Gminę Miejską Przemyśl, a były to treningi i turnieje sportowe poszczególnych sekcji sportowych Klubu. W latach wcześniejszych zorganizowano dwie imprezy sportowo-integracyjne, jednak w roku ubiegłym Klub był w stanie zorganizować tylko jedną z tych imprez, jednak o poszerzonym zakresie - objęto nią osoby nie tylko niewidome i słabowidzące, lecz także osoby niepełnosprawne z innymi schorzeniami. Impreza ta nosiła nazwę „IV Wojewódzka Spartakiada Osób Niepełnosprawnych” i odbyła się w Przemyślu.

W ramach sprawdzianów zawodnicy Klubu licznie uczestniczyli w zawodach klubowych i ogólnopolskich, w tym rangi Mistrzostw Polski i Pucharu Polski oraz na arenie międzynarodowej

odnosząc wiele wspaniałych indywidualnych i drużynowych sukcesów. W ramach działalności sportowej w 2024 roku Klub prowadził stałe zajęcia przez okres całego roku w szachach, warcabach stupolowych, brydżu, showdownie, wioślarstwie halowym na ergometrach, kręglach klasycznych i bowlingu, strzelectwie z broni laserowej i pneumatycznej oraz okresowo w kolarstwie, narciarstwie zjazdowym i biegowym, biathlonie.

Za wyniki uzyskane w 2024 roku powołanie do kadry Reprezentacji Polski na 2025 r. uzyskali: strzelectwo - 1 osoba, warcaby - 3 osoby, biathlon - 2 osoby, showdown - 2 osoby, bowling - 1 osoba, kręgle klasyczne – 1 osoba.

Klub Podkarpacie zatrudniał sprawdzoną kadrę instruktorską i trenerską mającą duże doświadczenie w pracy z osobami z dysfunkcją narządu wzroku. Poza sportem prowadzono zajęcia kulturalne oraz warsztaty teatralne i wokально-muzyczne. Prace twórców wystawiano w siedzibie należącego do Klubu Ośrodka Rehabilitacji Społecznej przy ul. Mickiewicza 20 w Przemyślu oraz w Centrum Kulturalnym w Przemyślu. Dzieła literackie prezentowano na stronie internetowej Klubu oraz na okolicznościowych wieczorkach. Najlepsze utwory literackie wydrukowane zostały w tomiku poezji Centrum Kulturalnego w Przemyślu. Przez cały rok prowadzono też bibliotekę książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących. Cały rok 2024 prowadzono Warsztat Terapii Zajęciowej, w którym przebywało 50 uczestników o różnych schorzeniach zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności oraz 9 uczestników zajęć klubowych. Zajęcia z uczestnikami prowadziło 14 instruktorów. Koszty prowadzenia WTZ pokrywane są ze środków PFRON oraz ze środków Samorządu Przemyśla i Powiatu Przemyskiego.

5) Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Przemyślu

Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Przemyślu w 2024 roku realizował projekt ze środków PFRON pn. „Przełamać ciszę” i projekt pod nazwą „Jeszcze więcej”. Głównym celem projektów jest nabywanie, rozwijanie kompetencji oraz podtrzymywanie odpowiedniego poziomu samodzielności w codziennym funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami poprzez ich uczestnictwo w regularnej rehabilitacji społecznej. W ramach projektów prowadzone były formy wsparcia grupowe i indywidualne.

1. Zajęcia indywidualne:

- udzielanie porad, wskazówek, instruktaż i równocześnie przekazywanie informacji w języku migowym osobom głuchym, dotyczących spraw socjalno-bytowych, obywatelskich, prawnych, rodzinnych, związanych z ochroną zdrowia, słuchu, zatrudnienia. Ponadto wyjaśnianie znaczenia słów, instruktaż wypełniania i pisanie dokumentów.

2. Zajęcia grupowe:

- zajęcia informacyjno-kulturalne, zajęcia z zakresu technologii informacyjnej i nowoczesnych rozwiązań technicznych, wyjścia do obiektów kultury,
- zajęcia organizowania i aktywnego korzystania z czasu wolnego, gry i zabawy, oglądanie telewizyjnych programów tematycznych, organizowanie prac społecznych, spotkań, prowadzenie ćwiczeń relaksacyjnych, wykonywanie prac rękodzielniczych i florystycznych,
- zajęcia gospodarczo-kulinarne, kucharskie, poznawanie zasad technologii żywienia i przepisów, przygotowywanie prostych posiłków, poznawanie podstawowych zasad dobrego zachowania i prowadzenia gospodarstwa domowego. W projektach wzięło łącznie udział 46 osoby.

W 2024 roku PZG KT zorganizował kilka imprez, m.in: wycieczkę do Klimkówki i Soliny, częściowo dofinansowaną ze środków PFRON za pośrednictwem MOPS i PCPR oraz wycieczkę do Kalwarii Paławskiej w ramach ww. projektu „Jeszcze więcej”.

6) Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną Koło w Przemyślu

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną jako organizacja pozarządowa, niedochodowa i samopomocowa. Reprezentuje interesy, wypowiada się i działa na rzecz i w imieniu osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich rodzin i opiekunów prawnych. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną Koło w Przemyślu jest organem prowadzącym 4 placówki prowadzące zajęcia z zakresu edukacji dzieci i młodzieży oraz z zakresu rehabilitacji medycznej, społecznej i zawodowej:

- Niepubliczna Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna Wczesnego Wspomagania Rozwoju, świadcząca usługi w zakresie terapii dzieci od wykrycia potrzeby wczesnego wspomagania rozwoju do rozpoczęcia obowiązków szkolnych. W poradni zajęcia specjalistyczne dla dzieci z niepełnosprawnościami lub zagrożonych niepełnosprawnością prowadzone są przez: logopedę, pedagoga, psychologa. Prowadzone jest też wsparcie dla rodziców. W okresie sprawozdawczym z usług Poradni korzystało 50 dzieci.
- Ośrodek Rehabilitacyjno–Edukacyjno–Wychowawczy (OREW), to niepubliczna placówka oświatowa umożliwiająca dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, realizację wychowania przedszkolnego oraz obowiązków szkolnych. OREW w okresie sprawozdawczym prowadził zajęcia edukacyjno-terapeutyczne i rewalidacyjno–wychowawcze dla 54 wychowanków posiadających orzeczenie z poradni psychologiczno–pedagogicznej o potrzebie uczestniczenia w tego typu zajęciach.

- Ośrodek Wczesnej Interwencji – udziela wielospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych na rzecz małych dzieci zagrożonych nieprawidłowym rozwojem oraz na rzecz dzieci z zaburzeniami rozwoju psychoruchowego, z niepełnosprawnością intelektualną oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Świadczenia te udzielane są obecnie przez lekarza - neurologa dziecięcego, pediatrę, fizjoterapeutów, pedagoga, logopedę i psychologa dla około 250 dzieci.
- Środowiskowy Dom Samopomocy jako ośrodek wsparcia prowadzony jest dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną oraz zaburzeniami psychicznymi powyżej 18 roku życia. Środowiskowy Dom Samopomocy udziela wsparcia 57 osobom dorosłym z zaburzeniami psychicznymi, będących mieszkańcami Przemyśla oraz ościennych Gmin. ŚDS świadczy usługi przeciwdziałające marginalizacji osób z wieloraką niepełnosprawnością, zapewnia możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym z zachowaniem związków rodzinnych, poczucia więzi z ludźmi oraz środowiskiem lokalnym w warunkach bezpieczeństwa i akceptacji.
- Realizuje program „Rehabilitacja 25+” zapewniając zajęcia osobom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim po ukończeniu 25 roku życia.

Ponadto PSONI Koło w Przemyśle realizuje następujące zadania:

- inicjowanie działań w zakresie przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami,
- podnoszenie świadomości osób z niepełnosprawnościami o potrzebie edukacji i rozwoju osobistego,
- promocja aktywności osób z niepełnosprawnościami,
- inicjowanie i popieranie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczności miejskiej,
- realizacja programów dotyczących wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu,
- współpraca z organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, fundacjami, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób i środowiska osób z niepełnosprawnościami,
- prowadzenie działalności informacyjnej dotyczącej różnych form pomocy i wsparcia, świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- wspieranie publikacji informatorów w zakresie problematyki niepełnosprawności,
- udzielanie informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby niepełnosprawne sprzętu i urządzeń oraz dostępu do usług niezbędnych do życia i samodzielnego funkcjonowania,
- stała poprawa jakości usług i podniesienie profesjonalizmu służb działających na rzecz środowiska z niepełnosprawnościami,
- integracja działań podmiotów udzielających wsparcia osobom z niepełnosprawnościami,

- zwiększenie dostępności usług medycznych przez wspieranie rozwoju bazy rehabilitacyjnej i placówek służby zdrowia,
- tworzenie warunków umożliwiających dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dostępu do edukacji i wychowania poza szkolnego,
- zwiększenie dostępności usług diagnostycznych rozwojowo – edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- promocja i dofinansowanie projektów zwiększających uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym,
- wspieranie inicjatyw organizowania mieszkań treningowych i wspomaganych oraz adaptacji lokali mieszkalnych i użytkowych na potrzeby osób z niepełnosprawnościami,
- organizacja turnusów mieszkalnictwa treningowego,
- tworzenie nowych miejsc w dziennych ośrodkach wsparcia, w środowiskowych domach samopomocy stosownie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- udostępnianie obiektów dla osób na wózkach inwalidzkich poprzez budowę podjazdów ,
- utworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami,
- uwzględnienie w planach przebudowy obiektów likwidacji wszelkich barier architektonicznych mogących utrudniać poruszanie się osobom niepełnosprawnym,
- wdrażanie modelu środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin w oparciu o Kręgi Wsparcia,
- zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym,
- organizowanie, promowanie i finansowanie integracyjnych imprez kulturalnych, rekreacyjno–turystycznych i sportowych,
- upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i turystyki z uwzględnieniem problematyki środowiska osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- tworzenie warunków do kulturotwórczej aktywności osób z niepełnosprawnościami, prezentacja i promowanie ich twórczości,
- włączanie osób z niepełnosprawnościami w działania artystyczne, np. teatralne, plastyczne, muzyczne,
- usuwanie barier w dostępie do sportu amatorskiego i wyczynowego z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, organizacja zawodów sportowych, uczestnictwo w olimpiadach i spartakiadach.

PSONI Koło w Przemyślu współpracuje z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pożytku publicznego na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Zarząd Koła PSONI lub przedstawiciele placówek utrzymują stały kontakt z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Przemyślu w sprawach związanych z sytuacją życiową i rodzinną naszych podopiecznych i wychowanków wspólnie ustalając drogę postępowania i pomocy.

Stowarzyszenie i poszczególne placówki włączają się w organizację różnego rodzaju spotkań i imprez dla osób z niepełnosprawnościami lub mających na celu integrację ze społeczeństwem. Ważnym wydarzeniem jest coroczne organizowanie przez PSONI Dnia Godności Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie, który ma ukazać radości i sukcesy tych osób, ale też różnorakie problemy związane z pokonywaniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności oraz szerzyć działania integracyjne.

7) Zarząd Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Przemyślu

W odniesieniu do kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością oraz zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do dóbr i usług umożliwiających im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Były to imprezy, spotkania, wyjazdy. Osoby z niepełnosprawnościami korzystały ze spotkań w klubie raz w tygodniu z osobami różnej profesji, gdzie odbywały się prelekcje z zakresu kultury, zdrowia i rekreacji. Chętnie wyjeżdżały na wypoczynek do miejscowości nadmorskich. Osobom niepełnosprawnym umożliwiano pełne uczestnictwo w działalności Oddziału Rejonowego PZERiI w Przemyślu – udział w wernisażach malarskich, zabawach, ogniskach, wycieczkach jednodniowych i innych formach spędzania wolnego czasu, aby czuli się potrzebni i zmotywowani do wszystkich działań organizacji.

8) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Regionu Ziemi Przemyskiej podejmowało działania dla dobra mieszkańców, integrowało i aktywizowało społeczność osób z niepełnosprawnościami uzupełniając działania podejmowane przez lokalny samorząd. Organizacja swoim działaniem otaczała opieką i wsparciem min. osoby chore na cukrzycę. Zorganizowano spotkanie opłatkowe dla osób z niepełnosprawnością oraz spotkanie z okazji Dnia Kobiet. W ramach otrzymanego dofinansowania z MOPS i PCPR zorganizowano wyjazd do Uniejowa, Lichenia i okolic oraz wyjazd do Krakowa, Olkusza, Ogrodzieńca i Pustyni Błędowskiej. Realizują programy aktywizujące oraz programy profilaktyczne w kierunku przeciwdziałania powstawaniu niepełnosprawności.

9) Przemyśkie Koło Terenowe Nr 15 Polskie Stowarzyszenie Diabetyków w Przemyślu - w ramach kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym, wykonano w 2024 roku spotkania integracyjne, wycieczki turystyczno-rekreacyjne, akcje pomiaru glukozy we krwi oraz ciśnienia

technicznego, wycieczki okolicznościowe, wczasy pobytowo-krajoznawcze, wyjazdy na baseny termalne.

10) Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Terenowe Nr 2 Miejsko-Powiatowe w Przemyśle
Członkowie Koła integrują środowiska diabetyków i reprezentują ich interesy, organizują spotkania, turnusy rehabilitacyjne, wydarzenia sportowe i kulturalne, a także udzielają wsparcia i pomocy potrzebującym diabetykom i ich rodzinom. Około 31 osób skorzystało z różnego rodzaju pomocy i wsparcia. Zorganizowano w 2024 roku imprezy, spotkania, programy w zakresie pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz imprezy o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, w tym dwa wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne do Sarbinowa.

11) Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Przemyśle

Tworzył warunki do pełnego, indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb osób z niepełnosprawnością we wszystkich sferach i na każdym etapie życia, gwarantujących pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym. Kształtował i rozwijał świadomość społeczną w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością, promował działania podmiotów udzielających informacji oraz wsparcia osobom z niepełnosprawnością. Oddział Rejonowy PCK w Przemyśle, rozpowszechniał informacje o wsparciu osób z niepełnosprawnością na stronach internetowych, informował pracowników, opiekunki domowe o możliwości uzyskania dodatkowego wsparcia i pomocy dla osób z niepełnosprawnością. Prowadzono promocje działań w tym kierunku, utrzymywano stały kontakt z rodzinami osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz z samymi schorowanymi podopiecznymi w celu wsparcia osób z niepełnosprawnościami poprzez realizowane usługi opiekuńcze, informowano o możliwości uzyskania pomocy w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. W 2024 r. Oddział Rejonowy PCK w Przemyśle zapewnił opiekę osobom starszym, dostosował usługi do indywidualnych potrzeb podopiecznych biorąc pod uwagę wiek, płeć, status materialny, warunki bytowe, rodzaj schorzenia lub niepełnosprawności i zalecenia lekarza. Poprzez realizację działań przyczyniono się do złagodzenia negatywnych zjawisk występujących u podopiecznych. Nastąpiło usprawnienie kondycji psychofizycznej i edukacyjnej chorego zmierzające do godnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz do lepszego kontaktu ze służbą zdrowia, kulturą, czy urzędami. Polski Czerwony Krzyż prowadził profilaktykę promocji zdrowia dla osób z niepełnosprawnością poprzez ciągłe angażowanie podopiecznych do ćwiczeń, spacerów, niepalenia papierosów, zachęcał do wizyt kontrolnych u lekarzy i zastosowania zbilansowanej i zdrowej diety. Bardzo często opiekunowie pomagali również w organizowaniu wolnego czasu osobie

starszej i niepełnosprawnej. Najczęściej dobierano takie zajęcia, które mogły umożliwić osobie starszej rozwój psychofizyczny oraz większe usamodzielnienie się. Do zadań opiekuna należała też pomoc rodzinie podopiecznego: udzielanie informacji odnośnie prawidłowej opieki nad osobą starszą, odżywiania oraz sposobów ułatwienia sprawowanie codziennej opieki. PCK współpracowało z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Urzędem Miasta na podstawie realizacji zadania publicznego pod nazwą „Finansowanie organizowania i świadczenia na terenie Miasta Przemyśla usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione”. Udzielał pomoc informacyjną poprzez prowadzenie internetowego fanpage’u na Facebooku, informowanie podopiecznych o formach wsparcia i pomocy świadczonej przez urzędy, instytucje, szpitale, przychodnie. Informował podopiecznych o możliwości skorzystania z pomocy w formie rozmowy z psychologiem, pomoc podopiecznym w załatwieniu recept i spraw urzędowych.

12) Zarząd Okręgowego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Przemyśle

Kształtował i rozwijał świadomość społeczną w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością poprzez realizację programu dotyczącego wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej finansowany z Funduszu Solidarnościowego jest programem zapewniającym dostępność do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnością. Udzielono wsparcia 107 osobom z niepełnosprawnością w tym: 13 dzieciom do 16 roku życia, 41 osobom posiadającym orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, 41 osobom z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną, 7 osobom z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Prowadzono wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego w ramach projektu WUP RPPK.08.03.00-18-0026/21. Zapewniano osobom z niepełnosprawnością dostęp do dóbr i usług umożliwiających im pełne uczestnictwo w życiu społecznym, usług opiekuńczych w domach osób chorych, niedołączonych, pozbawionych opieki rodzinnej. Działanie dotyczyło realizacji zadania publicznego „Finansowanie organizowania i świadczenia na terenie Miasta Przemyśla usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione”.

13) Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie w Przemyśle prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej dla 20 uczestników mieszczący się w Przemyśle przy

ul. Lelewela 8A przy dofinansowaniu kosztów działalności jednostki ze środków PFRON (90% kosztów) i środków Gminy Miejskiej Przemyśl (10% kosztów).

Celem stowarzyszenia są:

- rozpowszechnianie wiedzy o osobach z niepełnosprawnościami intelektualnie oraz uwrażliwianie na ich potrzeby i problemy w kontekście różnych środowisk społecznych,
- integracja osób z niepełnosprawnościami intelektualnie ze środowiskiem społecznym – przełamywanie barier psychologicznych,
- aktywizacja osób z niepełnosprawnościami intelektualnie w odniesieniu do rozwiązania własnych problemów,
- pomoc zmierzająca w kierunku ogólnego rozwoju i poprawy sprawności psychofizycznej osób z niepełnosprawnościami intelektualnie umożliwiającą w miarę niezależne, samodzielne i aktywne życie w środowisku,
- poradnictwo i pomoc rodzinie lub opiekunom prawnym osób z niepełnosprawnościami intelektualnie w prowadzeniu rewalidacji oraz pokonywaniu problemów i życiowych trudności wynikających z niepełnosprawności,
- rozwijanie zainteresowań i zdolności oraz stwarzanie możliwości samorealizacji osobom niepełnosprawnym intelektualnie.

W roku 2024 sfinansowano koszty działalności WTZ:

- ze środków PFRON, którymi dysponowała Gmina Miejska Przemyśl, wg algorytmu,
- ze środków Gminy Miejskiej Przemyśl, środki samorządowe, czyli środki własne powiatu.

14) Caritas Archidiecezji Przemyskiej

Caritas Archidiecezji Przemyskiej jako pozarządowa organizacja kościelna w 2024 roku realizowała świadczenie całodobowych usług zapewniających zaspokajanie potrzeb opiekuńczych, bytowych i wspomagających w DPS im. św. Brata Alberta w Przemyślu przy ul. Św. Brata Alberta 1, przeznaczonych dla mężczyzn niepełnosprawnych intelektualnie w liczbie 67 osób z niepełnosprawnością będących mieszkańcami Przemyśla. Dodatkowo Caritas AP w 2024 r. prowadził Wypożyczalnię Sprzętu Rehabilitacyjnego przy ul. Kapitulnej 1, która obsługiwała osoby z niepełnosprawnością zarówno z Miasta Przemyśla, jak też z innych powiatów. Caritas prowadzi także Centrum Integracji Społecznej przy ul. Piotra Skargi 6. Ponadto Caritas AP zatrudniał 15 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności będących mieszkańcami Przemyśla.

15) Koło Przemyskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta

Prowadzi Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn i zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Głównym celem działań jest praca wychowawcza, a przede wszystkim kształtowanie więzi osobistych między podopiecznymi, rozwijanie uczuć religijnych, kształtowanie postaw utrwalających tradycje narodowe, wzrost poczucia bezpieczeństwa i przynależności do wspólnoty, prostowanie zwichrowanych osobowości, kształtowanie życzliwych postaw do współbraci i do społeczeństwa. Dzięki wzrostowi poczucia własnej wartości i przydatności do życia widoczne są pozytywne zmiany w osobowości podopiecznych.

8. Osoby z niepełnosprawnościami w systemie wsparcia społecznego

Rehabilitacja to szereg działań podejmowanych na rzecz konkretnej osoby i mających na celu przywrócenie całkowitej lub przynajmniej częściowej sprawności fizycznej lub psychicznej. Powinna być wszechstronna i powszechna, czyli dostępna każdemu, kto jej potrzebuje. Wczesne wdrożenie procesu rehabilitacji już w trakcie leczenia, prowadzi do szybszego powrotu utraconych funkcji przez chorego lub wykształcenie takich mechanizmów kompensacyjnych, które utracą funkcję organizmu zastąpią lub uzupełnią. Rehabilitacja zwłaszcza w przypadkach osób ciężko poszkodowanych musi być prowadzona przez zespół wielospecjalistyczny. Kadre wielu specjalistów obejmuje lekarzy ze specjalności charakterystycznych dla danego schorzenia, pielęgniarek, rehabilitantów, służby pomocnicze, psychologów, nauczycieli, pedagogów specjalnych, pracowników socjalnych i innych. Realizacja tych podstawowych postulatów polskiego modelu rehabilitacji wymaga nowoczesnej organizacji, konsekwencji w postępowaniu, dostosowania do potrzeb indywidualnych i społecznych ludzi. Rehabilitacja powinna być dostosowywana do warunków socjalnych i możliwości zawodowych każdej osoby niepełnosprawnej. Proces rehabilitacji polega, między innymi, na wspieraniu osoby z niepełnosprawnością we wzmacnianiu jej zachowanego potencjału oraz udzielaniu pomocy w pokonywaniu barier i trudności w życiu społecznym.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle udziela wsparcia, w tym także osobom z niepełnosprawnościami m.in. poprzez niefinansową pomoc w formie usług opiekuńczych dla osób chorych, starszych i z niepełnosprawnościami, organizowanie poradnictwa prawnego i psychologicznego, pracę socjalną, jak również pomoc finansową w postaci zasiłków pieniężnych oraz pomocy rzeczowej. Istotnym wsparciem wykazuje się program finansowany z budżetu państwa,

taki jak opieka wytchnieniowa, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, usługi opiekuńcze, pomoc rzeczowa.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane były w 2024 r. w środowiskach domowych dla 46 osób: 19 osób dorosłych i 27 dzieci. Koszt 1 godziny usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wyniósł 37,00 zł. W roku 2024 ilość wykonanych godzin wyniosła 13 686 dla 46 osób objętych pomocą.

- **zasilek stały** przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeśli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie jest niższy od kryterium dochodowego. Osobie otrzymującej zasiłek stały opłaca się składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeżeli nie posiada do nich prawa z innych systemów,

- **zasilek okresowy** przysługuje ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W 2024 r. pomocą zostały objęte 473 rodziny,

- **wieloletni program „Posilek w szkole i w domu”** w 2024 r. był pierwszym rokiem realizacji wieloletniego programu na lata 2024 - 2028 ustanowionego Uchwałą Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. Pierwszym programem objęte zostały 2 584 osoby,

- **usługi opiekuńcze** przysługujące osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Zakres usług musi być dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby, obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W trakcie roku pracownicy socjalni wizytują środowiska osób, którym świadczone są usługi opiekuńcze zwracając uwagę na zgodność zakresu usług z potrzebami i wydaną decyzją szczególnie w okresie jesienno-zimowym,

- **zasilek celowy** przyznawany dla zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Może on być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw sprzętu użytku domowego, a także kosztów pogrzebu. Pomoc przyznano 548 osobom,

- **pomoc rzeczowa** realizowana jest po uzyskaniu darów od indywidualnych darczyńców przekazywanych do MOPS, organizacji pozarządowych, z Unijnego Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus- Podprogram 2023. Na terenie Przemysła dystrybucją żywności dla mieszkańców Przemysła w ramach Programu zajmuje się Polski Komitet Pomocy Społecznej oraz CARITAS Archidiecezji Przemyskiej – natomiast Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle kwalifikuje osoby i rodziny, do tej

formy pomocy zgodnie z kryteriami zawartymi w art. 5 oraz art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Do końca 2024 roku osoby, które otrzymały skierowanie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach Podprogramu 2023, mogły skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, która była dystrybuowana w formie paczek żywnościowych. Należy nadmienić, iż podstawową przyczyną ubiegania się o pomoc społeczną jest bezrobocie. Pomocą zostały objęte 3 435 rodzin,

- **asystent rodziny**, na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizowanej od 1 stycznia 2012 roku, prowadzi działania skierowane do rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia, poradnictwa dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ponadto do działań asystenta należy współpraca z innymi służbami z różnych systemów, w tym z podmiotami udzielającymi świadczeń zdrowotnych, pracującymi na rzecz kobiety w ciąży i jej rodziny,

- **asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**

Głównym celem Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” było wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla:

- 1) dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz
- 2) osób z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. z 2025 r. poz. 913) albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego.

Usługi asystenta w szczególności mogą polegać na pomocy asystenta w:

- a) wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika Programu miejsce (np. dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacyjne, gabinety lekarskie i terapeutyczne, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, społeczne, sportowe);
- b) zakupach, z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji;
- c) załatwianiu spraw urzędowych;

- d) nawiązaniu kontaktu, współpracy z różnego rodzaju organizacjami;
- e) korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);
- f) wykonywaniu czynności dnia codziennego w tym w zaprowadzaniu i przyprowadzaniu ich do oraz z placówki oświatowej,

- **zasilek pielęgnacyjny** przysługuje niezależnie od dochodu rodziny i osoby, dlatego nie jest przyznawany na okres zasiłkowy, lecz na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Wypłacany jest do 16 roku życia, jeżeli dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności, natomiast powyżej 16 roku życia zasiłek pielęgnacyjny przysługuje, jeżeli osoba legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, gdy niepełnosprawność powstała przed 21 rokiem życia lub gdy legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje również osobie powyżej 75 roku życia. Świadczenie nie przysługuje, osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego wypłacanego przez ZUS.

- **specjalny zasiłek opiekuńczy** przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- 1) nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,
- 2) zrezygnowali z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej celem sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,

- **świadczenie pielęgnacyjne** z dniem od kiedy weszła w życie ustawa o świadczeniu wspierającym, zmieniły się zasady pobierania świadczenia pielęgnacyjnego. Świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach przeznaczone jest wyłącznie dla opiekunów osób do 18 roku życia. Po ukończeniu 18 roku życia, osoba z niepełnosprawnością może wystąpić o świadczenie wspierające, jeśli w decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia potrzeby te określono na poziomie pomiędzy 70 a 100 punktów.

9. Działania na rzecz osób z niepełnosprawnością podejmowane przez inne instytucje, jednostki, urzędy, placówki i ośrodki.

Działające na terenie Miasta specjalistyczne ośrodki zapewniają opiekę, godne warunki życia oraz rehabilitację osobom tego wymagającym w domach pomocy społecznej oraz w środowiskowych

domach samopomocy. W Przemyśle funkcjonują 2 domy pomocy społecznej, w których przebywają w większości osoby z orzeczoną niepełnosprawnością:

- 1) Miejski Dom Pomocy Społecznej przy ul. Wysockiego 99, pierwszy obiekt - dostępna statutowa ilość miejsc wynosi 179 oraz przy ul. Św. Brata Alberta 3, drugi obiekt – dostępna statutowa ilość miejsc wynosi 62,
- 2) Dom Pomocy Społecznej im. Świętego Brata Alberta przy ul. Św. Brata Alberta 1 prowadzony przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej, dostępna statutowa ilość miejsc wynosi 70. W 2024 roku łączna liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej na terenie Miasta Przemyśla wyniosła 299 pensjonariuszy.

Przy ul. Bakończyckiej 16 w Przemyśle działa Środowiskowy Dom Samopomocy zapewniający dzienny pobyt i rehabilitację osobom z niepełnosprawnościami. Dostępna statutowa ilość miejsc wynosi 56. Z usług ŚDS w 2024 roku skorzystało 57 osób, wśród nich 20 osób z niepełnosprawnością poruszających się na wózkach inwalidzkich i 5 osób z zaburzeniami równowagi, 15 potrzebujących pomocy w czynnościach samoobsługowych. Powyższe placówki spełniają standardy wymagane przepisami szczegółowymi.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. Kapitulnej 4 w Przemyśle w 2024 roku wydała 303 orzeczenia i 55 opinii dla osób z niepełnosprawnością - w celu realizacji procesu edukacyjnego, nie dłużej niż do ukończenia przez uczniów 25 roku życia. W razie potrzeby uczniom oraz ich rodzicom, opiekunom prawnym udziela się pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W budynku Poradni znajduje się winda oraz podjazdy dla osób z niepełnosprawnościami.

Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Przemyśle oraz Centrum Aktywizacji Społecznej w roku 2024 współpracowały z 34 organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, fundacjami, instytucjami i pracodawcami działającymi i współpracującymi na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami oraz pracowały przy realizacji 7 programów celowych na rzecz integracji i wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością „Program wyrównywania różnic między regionami III”, „Zajęcia Klubowe w WTZ”, „Pomoc Obywatelom Ukrainy z Niepełnosprawnością”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.

W zakresie prowadzonej działalności informacyjnej we współpracy z Centrum Aktywizacji Społecznej rozdysponowano:

- 150 sztuk Informatorów Miasta Przemyśla o placówkach udzielających pomocy w zakresie zwalczania zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego osób i rodzin,
- 50 plakatów o placówkach udzielających wsparcia,

- 15 Kart informacyjnych „KOPERTA ŻYCIA”,
- 500 egzemplarzy „GŁOSU SENIORA”.

Odnosnie likwidacji barier architektonicznych, transportowych oraz w komunikacji międzyludzkiej w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III Obszary „D”–„Likwidacja barier transportowych” i „F”- „Przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej” ze środków PFRON realizowano 4 projekty. Zapewniono 438 miejsc w domach pomocy społecznej, dziennych ośrodkach wsparcia i środowiskowych domach samopomocy, w tym MDPS - 241 miejsc, DPS im. Świętego Brata Alberta - 70 miejsc, Schronisko - 50 miejsc, ŚDS - 56, Klub Seniora - 23. Przy współpracy z organizacjami pozarządowymi zorganizowano imprezy w zakresie pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce wraz z realizacją programu „Korpus Wsparcia Seniorów”, „Koperta życia”. Liczba imprez - 8 (CAS), spotkań - 45 (CAS), udział w Zjazdach Rad Seniorów - 2 (CAS).

Gmina Miejska Przemyśl jest organem prowadzącym dla 3 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, szkoły podstawowej z oddziałami integracyjnymi oraz przedszkola z oddziałami integracyjnymi, które głównie organizują kształcenie specjalne dla dzieci i uczniów z Przemyśla i najbliższych okolic. **Wydziału Edukacji i Sportu** Urzędu Miejskiego w Przemyślu objął kształceniem specjalnym 383 uczniów we wszystkich typach i rodzajach szkół w roku szkolnym 2023/2024, wydano 988 orzeczeń i opinii psychologiczno-pedagogicznych, natomiast liczba niepełnosprawnych sportowców uczestniczących w zawodach sportowych na arenie krajowej i międzynarodowej wyniosła 41 osób.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 w Przemyślu

Pod względem tworzenia warunków do pełnego, indywidualnego rozwoju i zaspokajania potrzeb osób z niepełnosprawnością we wszystkich sferach i na każdym etapie życia gwarantuje pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym:

- diagnozuje i weryfikuje informacje na temat sytuacji, potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnością w Przemyślu oraz aktualnych możliwości ich zaspokojenia. Informacji udzielono 95 osobom z niepełnosprawnością,
- podnosi świadomość osób z niepełnosprawnością o potrzebie edukacji i rozwoju osobistego. Informacji udzielono 45 osobom z niepełnosprawnością oraz 34 rodzicom osób z niepełnosprawnością,
- promuje aktywności osób z niepełnosprawnością,

- współpracuje łącznie z 7 organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, fundacjami, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób i środowiska osób z niepełnosprawnością,
- prowadzi działalność informacyjną dotyczącą różnych form pomocy i wsparcia, świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin,
- promuje inicjatywę tworzenia placówek kompleksowego wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin poprzez Koordynowanie Rządowego programu „Za życiem”,
- integruje działania 6 podmiotów udzielających wsparcia osobom z niepełnosprawnością,
- zwiększa dostępność usług diagnostycznych rozwojowo-edukacyjnych dzieci i młodzieży. Objęto 95 uczniów kształceniem specjalnym oraz wydano 105 opinii psychologiczno-pedagogicznych,
- zwiększa dostęp osób z niepełnosprawnością do usług instytucji rynku pracy – 16 osób skorzystało z doradztwa zawodowego,
- rozwija umiejętności aktywnego poszukiwania zatrudnienia i efektywnego poruszania się po rynku pracy,
- zwiększa udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym poprzez liczbę imprez, spotkań, programów realizowanych przy współpracy organizacji pozarządowych w zakresie pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce,
- upowszechnia i rozwija kulturę fizyczną i turystykę z uwzględnieniem problematyki środowiska osób z niepełnosprawnością i ich rodzin,
- tworzy warunki do kulturotwórczej aktywności osób z niepełnosprawnością tj. wystawy malarskie, fotograficzne, rzeźby,
- włącza osoby z niepełnosprawnością w działania artystyczne, np. teatralne, plastyczne, muzyczne.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Przemyślu

- upowszechnia wiedzę dotyczącą praw i problemów osób z niepełnosprawnościami, podejmuje interwencje w sprawach wychowanków i ich rodzin. Formami działań są informacje na stronie internetowej Ośrodka, gazetki ściennie, kontakty z instytucjami i urzędami, reprezentacja interesów niepełnosprawnych wychowanków,
- prowadzi diagnozy i weryfikuje informacje na temat sytuacji, potrzeb i problemów wychowanków oraz możliwości ich zaspokojenia poprzez diagnozę pedagogiczną, psychologiczną, logopedyczną, wydawanie opinii dla potrzeb edukacyjnych, orzecznich, medycznych,

- promuje działania własne poprzez rozmowy z wychowankami, przekazywanie informacji rodzicom uczniów oraz przekazuje informacje na temat innych podmiotów udzielających wsparcia osobom z niepełnosprawnością m.in. są to zadania MOPS, GOPS, PCPR, PFRON, NFZ,
- podnosi świadomość uczniów i ich rodziców w zakresie potrzeb edukacyjnych i rozwoju osobistego poprzez rozmowy indywidualne, lekcje i zajęcia wychowawcze, spotkania indywidualne z rodzicami oraz działania preorientacji zawodowej,
- promuje osiągnięcia wychowanków: konkursy, występy, programy telewizyjne i audycje w lokalnym radiu, artykuły w prasie lokalnej, internet - strona www, Facebook,
- popiera działania zmierzające do ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających osobom z niepełnosprawnością funkcjonowanie w społeczności miejskiej. Upowszechnianie manualnych środków komunikacji; promowanie programów PFRON, w tym „Aktywny Samorząd” oraz program rządowy „Dostępność plus”,
- współpracuje z organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, fundacjami, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób i środowiska osób z niepełnosprawnością,
- prowadzi działalność informacyjną dotyczącą różnych form pomocy i wsparcia świadczonych przez urzędy, instytucje i organizacje dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin poprzez rozmowy indywidualne z rodzicami i uczniami, zebrania rodziców, informacje na stronie www i na Facebooku Ośrodka, upowszechnianie materiałów informacyjnych na tablicach ściennych oraz ulotkach,
- udziela informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby z niepełnosprawnością sprzętu oraz dostępu do usług niezbędnych do życia i samodzielnego funkcjonowania, szczególnie w obszarze uzyskiwania dofinansowania do aparatów słuchowych i innego sprzętu pomocniczego, udziału uczniów i rodziców w programie” Aktywny Samorząd”,
- systematycznie podnosił kwalifikacje pracowników Ośrodka,
- dostarczał wychowankom wiedzę o zawodach, zasadach zatrudniania, możliwościach wsparcia osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy, rozwijał umiejętności aktywnego poszukiwania zatrudnienia i efektywnego poruszania się po rynku pracy, zapewniał udział uczniów w Młodzieżowych Targach Pracy, wizyty w Urzędzie Pracy,
- dostosowywał kierunki i warunki kształcenia zawodowego wychowanków do wymagań współczesnego rynku pracy, przygotowywał uczniów do egzaminów zewnętrznych z kwalifikacji zawodowych,
- promował zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami wśród lokalnych pracodawców poprzez zachęcanie do przyjmowania na praktyki zawodowe, budowanie pozytywnego obrazu niesłyszącego pracownika.

Głównym celem działalności Ośrodka jest przygotowanie wychowanków do dorosłego, samodzielnego życia, na miarę indywidualnych możliwości i ograniczeń. Wszystkie podejmowane działania podporządkowane były wszechstronnemu rozwojowi uczniów, uwzględniając sprawność językową i komunikacyjną. Nie wszyscy niesłyszący mogą opanować język polski w stopniu zapewniającym dobry kontakt werbalny czy językowy. Podejmowano więc starania o upowszechnianie manualnych środków komunikacji, organizując zajęcia z języka migowego dla rodziców uczniów, a pracownicy Ośrodka służyli pomocą jako tłumacze w kontaktach z urzędami i instytucjami. Również praca z uczniami z autyzmem koncentrowała się na rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem aspektu społecznego. Włączanie osób z niepełnosprawnościami do nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego. Na każdym poziomie edukacyjnym w szkołach Ośrodka prowadzona była nauka informatyki, w procesie dydaktycznym wykorzystywano w szerokim zakresie Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych, odbywały się również zajęcia dodatkowe rozwijające umiejętności korzystania z technologii komputerowych. Zachęcano uczniów i ich rodziców do korzystania z programów PFRON służących likwidacji barier komunikacyjnych.

Działania aktywizujące uczniów prowadzone były na terenie placówki w formach imprez szkolnych, akcji charytatywnych i ekologicznych, prac społeczno-użytecznych oraz imprez cyklicznych i wycieczek. Ponadto młodzież brała udział w zawodach sportowych, konkursach przedmiotowych i projektach edukacyjnych. W Ośrodku uczniowie byli systematycznie zachęceni do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności placówki i wielokierunkowego rozwoju; każdemu nowemu uczniowi proponowano udział w różnego typu dodatkowych aktywnościach i poszukiwaniu obszaru dla własnego rozwoju. Nauczyciele, wychowawcy oraz kadra kierownicza oczekiwali na propozycje wychowanków, a wszyscy uczniowie mieli możliwość udziału w różnych formach działań i zajęć dodatkowych.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3 im. Kazimierza Wielkiego w Przemyślu

- diagnozował i weryfikował sytuacje, potrzeby i problemy osób z niepełnosprawnością w Przemyślu oraz aktualne możliwości ich zaspokajania,
- promował działania podmiotów udzielających informacji oraz wsparcia osobom z niepełnosprawnościami,
- podnosił świadomość osób z niepełnosprawnościami o potrzeby edukacji i rozwoju osobistego,
- promował aktywność osób z niepełnosprawnościami,
- współpracował z organizacjami społecznymi, kościelnymi, stowarzyszeniami, urzędami, instytucjami, pracodawcami działającymi na rzecz osób i środowiska osób z niepełnosprawnościami,

- prowadził działalność informacyjną dotyczącą różnych form pomocy i wsparcia świadczonych przez urzędy, instytucje, organizacje dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,
- udzielał informacji i pomocy w uzyskaniu przez osoby z niepełnosprawnościami sprzętu i urządzeń oraz dostępu do usług niezbędnych do życia i samodzielnego funkcjonowania,
- tworzył warunki umożliwiające dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością dostępu do edukacji i wychowania pozaszkolnego,
- szkolił rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnościami w zakresie wsparcia socjalnego,
- wykorzystywał pracę socjalną w zakresie pomocy osobie z niepełnosprawnością w uniezależnianiu się, stymulowaniu do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów życiowych,
- informował o dostępie do usług instytucji rynku pracy, oraz możliwościach korzystania z pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego.

10. Wydział Promocji i Kultury Urzędu Miejskiego w Przemyślu

Zajmuje się promocją miasta poprzez tworzenie i dystrybucję materiałów informacyjnych i promocyjnych, takich jak mapy, informatory, przewodniki, tworzą i wydają bezpłatne materiały promocyjne, takie jak mapy m.in. Twierdzy Przemyśl, informatory turystyczne i przewodniki. Koordynuje działania związane z marką Przemyśla, a także organizacją i wspieraniem wydarzeń kulturalnych i turystycznych. Działania Wydziału obejmują także promocję gospodarczą, współpracę z miastami partnerskimi oraz komunikację z mieszkańcami. Prowadzi również działania mające na celu promocję turystyczną miasta, przygotowuje analizy i opracowania dotyczące strategicznego rozwoju miasta oraz wspiera organizacje wydarzeń kulturalnych. Jednym z takich obiektów jest Zamek Kazimierzowski dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością np. poprzez możliwość skorzystania z windy, co w znacznym stopniu ułatwia swobodne wejście do obiektu i udział w organizowanych wydarzeniach. Obiekt muzealny jakim jest Zamek Kazimierzowski wyposażony jest w stoły multimedialne, dzięki którym można zwiedzić wnętrza i poznać historię całego obiektu co jest także ułatwieniem dla osób z niepełnosprawnościami.

11. Zarząd Dróg Miejskich w Przemyślu

Zwiększał samodzielność osób z niepełnosprawnościami poprzez likwidację barier architektonicznych, transportowych utrudniających dostęp do urzędów, obiektów użyteczności publicznej, swobodne przemieszczanie się, dostęp do informacji i możliwość komunikacji międzyludzkiej. Były to m.in. poprawa nawierzchni komunikacyjnej, obniżanie krawężników, oznakowanie i wykonanie nowych przejść dla pieszych, montaż słupów oświetleniowych z oprawami

LED o rozsyłe asymetrycznym, sygnalizatorów pulsujących LED przy znakach, odnowienie oznakowania poziomego na przejściach dla pieszych, wydzielanie i oznakowywanie miejsc postoju dla uprawnionych osób z niepełnosprawnościami na parkingach miejskich i przed budynkami użyteczności publicznej.

12. Wydział Komunikacji, Transportu i Dróg Urzędu Miejskiego

Podejmował działania na rzecz osób z niepełnosprawnością poprzez poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami, minimalizując uciążliwości i ograniczenia wynikające z różnych form niepełnosprawności ułatwiając przemieszczanie się osób z niepełnosprawnościami na terenie miasta, jak i pomiędzy miastami ościennymi oraz modernizację przystanków autobusowych w kilku lokalizacjach, dostosowywanie komunikacji miejskiej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności poprzez zakup autobusów niskopodłogowych.

13. Wydział Inwestycji, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Przemyślu

Gmina Miejska Przemyśl zakupiła 9 osobowy pojazd do przewozu osób z niepełnosprawnościami dla Miejskiego Domu Pomocy Społecznej w Przemyślu. Pozyskała środki PFRON w ramach programów celowych na likwidację barier architektonicznych, transportowych w ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III. Poprawiono dostępność budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemyślu przy ul. Leszczyńskiego 3 w ramach projektu Miasto Przemyśl - Poprawiamy dostępność architektoniczną obiektów użyteczności publicznej poprzez dostosowanie do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami pomieszczeń w poziomie parteru Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemyślu. Udostępniono obiekty użyteczności publicznej dla osób na wózkach inwalidzkich poprzez budowę podjazdów, modernizację i montaż urządzeń dźwigowych, dostosowanie WC, wyposażanie w transportery schodowe. Poprawiono dostępność Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 przy ul. hm. Izydory Kossowskiej 1 w Przemyślu. Zadanie to obejmuje także budowę zewnętrznej i wewnętrznej pochylni dla osób z niepełnosprawnościami o konstrukcji stalowej oraz adaptację pomieszczenia w poziomie parteru na potrzeby sanitariatu dla osób z niepełnosprawnościami. Wyposażono Przedszkole nr 2 w Przemyślu przy ul. Głowackiego 17 w sprzęt i narzędzia dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć terapeutycznych i wyposażenia gabinetu dla dzieci mających zapotrzebowanie na kompleksową pomoc psychologiczno-pedagogiczną, szczególnie z obszaru emocjonalno-społecznego i logopedycznego. W 2024 roku miały miejsce działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami na

podstawie programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021-2027 podejmowane przez Wydział Gospodarki Lokalowej Urzędu Miejskiego w Przemyślu. Zgodnie z Uchwałą Nr 192/2022 Rady Miejskiej w Przemyślu z dnia 21 listopada 2022 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Przemyśl oraz tymczasowych pomieszczeń istnieją następujące możliwości udzielenia pomocy osobom z niepełnosprawnościami:

- 1) Gmina na wniosek najemcy, może dokonać zamiany na inny, wolny lokal o równorzędnym metrażu, położony na niższej kondygnacji ze względu na stan zdrowia, poruszanie się na wózku inwalidzkim lub inne schorzenie uzasadniające zamianę.
- 2) Na obowiązujących listach mieszkaniowych umieszczane są osoby, które spełniają warunki określone w ww. uchwale. O kolejności umieszczenia na liście, w danej kategorii liczebności rodziny, decyduje ocena warunków mieszkaniowych, socjalno-bytowych i rodzinnych dokonana w oparciu o kwestionariusz kwalifikacji punktowej. Dodatkowe punkty przydzielane są między innymi osobom z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym, przy czym wymagane jest orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
- 3) Do wynajęcia lokalu z zasobu mieszkaniowego tut. gminy uprawnione są osoby, które są stałymi mieszkańcami gminy i pozostają w wyjątkowo trudnej sytuacji zdrowotnej lub społecznej. Wówczas zawarcie umowy najmu może nastąpić po uzyskaniu pozytywnej opinii Społecznej Komisji Mieszkaniowej.

14. Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie

Zgodnie z art. 8 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913) „rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy”. Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu udziela wsparcia osobom z niepełnosprawnościami zarejestrowanymi w ww. urzędzie na podstawie indywidualnych planów działania dostosowanych do profilu pomocy, jak również indywidualnych potrzeb osoby, w tym o charakterze aktywizacyjno wspomagającym w ramach usługi poradnictwa zawodowego oraz szkoleń. PUP w Przemyślu organizuje spotkania informacyjne dotyczące promocji różnego rodzaju projektów wspierających osoby bezrobotne i poszukujące pracy, giełdy pracy dotyczące zatrudnienia na różnych stanowiskach pracy z pracodawcami. Działania planowane na lata 2026–2030 na rzecz

bezrobotnych i poszukujących pracy osób z niepełnosprawnościami z terenu Miasta Przemyśla będą miały charakter aktywizacyjno-wspomagający, poprzez działania w zakresie:

- poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej,
- pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy (kluby pracy),
- organizacji szkoleń i przygotowania zawodowego.

Powyższe działania aktywizujące powinny ułatwić osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu takich jak:

- staże,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- doposażenia stanowisk pracy,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- refundacja wynagrodzenia i składki ZUS.

Według stanu na 31.01.2025 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Przemyśle było 180 osób poszukujących pracy (nieposiadających statusu osoby bezrobotnej), w tym 89 osób z niepełnosprawnościami niepozostających w zatrudnieniu (w miesiącu poprzednim 186 osób poszukujących pracy i 86 osób z niepełnosprawnościami).

Wyszczególnienie	Stan na:		Wzrost/ spadek w porównaniu do miesiąca poprzedniego	% udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wg stanu na 31.01.2025r.
	31.12.2024	31.01.2025		
Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	4606	4820	+214	86,3
osoby do 30 roku życia	1219	1313	+94	23,5
w tym do 25 roku życia	610	662	+52	11,8
długotrwale bezrobocie	3240	3315	+75	59,3
Powyżej 50 roku życia	1454	1520	+66	27,2
Posiadające co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	773	806	+33	14,4
Posiadające co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	15	17	+2	0,3
niepełnosprawni	312	323	+11	5,8

Źródło: Dane statystyczne PUP Przemyśl

W styczniu 2025 r. w dyspozycji PUP było 155 ofert (w styczniu ubiegłego roku – 73 oferty). W ogólnej liczbie ofert 67,1% stanowiły oferty subsydiowane ze środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego (w styczniu 2024 r. – 58,9%).

Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej		Zgłoszone do PUP w styczniu 2025r.	W tym subsydiowane
ogółem		155	104
z ogółem	Zatrudnienie lub inna praca zarobkowa	80	29
	miejsca aktywizacji	75	75
	staże	14	14
	z tego prace społecznie użyteczne	61	61
	dla niepełnosprawnych	7	4

Zródło: Dane statystyczne PUP Przemyśl

15. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu realizuje przede wszystkim działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej. W 2024 roku MOPS realizował niżej wymienione zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami należące do kompetencji samorządów powiatowych:

Podział środków finansowych PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami w 2024 r. oraz wykonanie planu finansowego

Lp.	Nazwa zadania	Podział środków PFRON uchwałam i Rady Miejskiej	Wykonanie	
			Liczba dofinansowań	Kwota [w zł]
1.	Dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	2 456 236,00	311 osób (uczestnicy + opiekunowie)	588 345,00
2.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami		19 umów; 422 osoby (uczestnicy + opiekunowie)	154 717,58
3.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnościami		652 dofinansowania	1 275 785,22
4.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny przyznawany osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej		2 dofinansowania	40 000,00
5.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami		120 osób	377 629,00

6.	Zobowiązania dotyczące finansowania kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej	4 885 920,00	4 WTZ-ty; 145 uczestników	4 885 920,00
Razem rehabilitacja społeczna realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:		7 342 156,00	1 652 osób	7 322 396,80
Razem rehabilitacja zawodowa realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy:		165 674,00	wyposażenie 2 stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami, - 1 dofinansowanie do rozpoczęcia działalności gospodarczej, - finansowanie instrumentów rynku pracy na rzecz osób z niepełnosprawnością (stypendia stażowe) – 2 osoby	165 673,88
Ogółem cała rehabilitacja (społeczna + zawodowa):		7 507 830,00	1 657 osób	7 488 070,68

Źródło własne

W Przemysłu funkcjonuje jeden Zakład Pracy Chronionej – Biuro Turystyki Albatros. PFRON zajmuje się zbieraniem i przekazywaniem środków finansowych na rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami. Jego głównym celem jest wyrównywanie szans, usuwanie barier oraz ułatwianie aktywnego udziału w życiu zawodowym i społecznym. PFRON wspiera osoby z niepełnosprawnościami poprzez dofinansowanie szkoleń, studiów, zakup sprzętu czy organizację turnusów rehabilitacyjnych. Praca w warunkach chronionych to forma zatrudnienia dostępna dla osób borykających się z niepełnosprawnością, które z powodu obniżonej zdolności nie mogą pracować w standardowych warunkach pracy. Zapewnia indywidualny dobór profilu i technologii produkcji, przystosowanie stanowiska oraz środowiska pracy do potrzeb - możliwości osób z niepełnosprawnościami oraz odpowiednią opiekę lekarską i rehabilitacyjną. Końcowym etapem pracy chronionej jest przygotowanie osoby z niepełnosprawnością do pracy w warunkach niechronionych, dla wielu jednak praca chroniona pozostaje przez całe życie jedyną możliwą formą zatrudnienia.

16. Turnusy rehabilitacyjne

Stanowią zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączoną z elementami wypoczynku i przysługują osobom z niepełnosprawnościami posiadającym ważne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności. Mogą być realizowane wyłącznie w ośrodkach, które uzyskały wpis do rejestru ośrodków wydany przez wojewodę i organizowane na terenie całego kraju. Celem uczestnictwa w turnusie jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie

umiejętności społecznych uczestników, realizacja i rozwijanie zainteresowań, a także udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu. Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym jest odpłatne, a osoby z niepełnosprawnościami mogą ubiegać się o dofinansowanie kosztów udziału w turnusie ze środków PFRON. Turnusy trwają co najmniej 14 dni, osoba z niepełnosprawnością sama wybiera ośrodek oraz dogodny dla siebie termin uwzględniając posiadane schorzenia lub dysfunkcje. Osoby z niepełnosprawnościami kierowane są do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym na wniosek lekarza. Ze środków PFRON może zostać także dofinansowany pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej w przypadku, gdy obecność opiekuna na turnusie rehabilitacyjnym wynika z wyraźnego i uzasadnionego zalecenia lekarskiego. Wysokość dofinansowania ze środków PFRON wynosi:

- 30% przeciętnego wynagrodzenia dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby niepełnosprawnej w wieku do 16 roku życia oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16–24 lat uczącej się i niepracującej bez względu na stopień niepełnosprawności,
- 27% przeciętnego wynagrodzenia dla osoby niepełnosprawnej z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 25% przeciętnego wynagrodzenia dla osoby niepełnosprawnej z lekkim stopniem niepełnosprawności,
- 20% przeciętnego wynagrodzenia dla opiekuna osoby niepełnosprawnej,
- 20% przeciętnego wynagrodzenia dla osoby niepełnosprawnej zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej, niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności.

Osoba z niepełnosprawnością może ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, jeżeli przeciętny miesięczny dochód netto na jednego członka rodziny nie przekracza kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym oraz w przypadku osoby samotnej 65% przeciętnego wynagrodzenia. W przypadku przekroczenia kwot przeciętnego miesięcznego dochodu, o których mowa wyżej, kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę stanowiącą przekroczenie dochodu.

17. Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

W 2024 r. w ramach dofinansowania kosztów zakupu sprzętu rehabilitacyjnego złożono 43 wnioski. Na ich podstawie ze środków PFRON wypłacono 61 451,00 zł, z tego 14 dofinansowań dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Przedmiotem dofinansowania były takie przedmioty, jak

m.in.: rowery rehabilitacyjne, stacjonarne, komputery ze specjalistycznym programem rehabilitacyjnym dla osób z niepełnosprawnościami poza normą intelektualną i osób z orzeczonymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, bieżnie rehabilitacyjne dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny przyznawane jest osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej. W 2024 r. złożono 719 wniosków w ramach dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Ze środków PFRON wypłacono 610 dofinansowań, w tym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez Ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby z niepełnosprawnością w zakupie tych przedmiotów i środków pomocniczych, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit, do 100% udziału własnego osoby z niepełnosprawnością w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1038) w zakresie zmian dotyczących refundacji środków absorpcyjnych dokonano poszerzenia kręgu osób uprawnionych do refundacji. O dofinansowanie ze środków PFRON mogą ubiegać się osoby, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, a osoby do 16 roku życia orzeczenie o niepełnosprawności, jeżeli miesięczny dochód netto, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (wnioskowany przez lekarza; m.in. rowery rehabilitacyjne, bieżnie, urządzenia do hydromasażu itp.) wynosi do 80% kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

18.Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami

O dofinansowanie ze środków PFRON niżej wymienionych zadań, jeżeli ich realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie z niepełnosprawnością wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, mogą ubiegać się:

- na likwidację barier architektonicznych – osoby z niepełnosprawnością, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi

nieruchomości, albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują,

- na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych – osoby z niepełnosprawnością, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnością posiadające niżej wymienione rodzaje niepełnosprawności:

- osoby poruszające się przy użyciu wózka inwalidzkiego,
- osoby z dysfunkcją ruchu,
- osoby z dysfunkcją wzroku,
- osoby z dysfunkcją słuchu lub mowy.

19. Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej

W 2024 roku działalność 4 warsztatów terapii zajęciowej znajdujących się na terenie Miasta Przemyśla dla 145 uczestników finansowana była z uwzględnieniem wszystkich źródeł finansowania łączną kwotą w wysokości 6 059 058,73 zł, z tego dofinansowanie ze środków algorytmowych PFRON dla Miasta Przemyśla wyniosło 4 885 920,00 zł. Pozostałe koszty pokryte były ze środków samorządowych Gminy Miejskiej Przemyśl, innych środków Funduszu, jak również ze środków własnych Stowarzyszenia Wspierania Osób Niepełnosprawnych Inteluktualnie w Przemyśle prowadzącego warsztat terapii zajęciowej przy ul. Lelewela 8, pozyskanych z innych źródeł przez WTZ przy ul. Słowackiego 87F prowadzony przez Podkarpacki Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE”, a także pozyskanych z innych źródeł przez WTZ przy ul. Dworskiego 104 prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Dzieci i Młodzieży Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 1 im. M. Grzegorzewskiej w Przemyśle. Jednostkami prowadzącymi cztery warsztaty terapii zajęciowej na terenie Przemyśla łącznie dla 145 uczestników w 2024 roku były:

- 1) Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział Przemyśl; WTZ przy ul. Sobótki 23 z 55 uczestnikami,
- 2) Przemyślski Klub Sportu i Rekreacji Niewidomych i Słabowidzących „PODKARPACIE” z siedzibą w Przemyśle przy ul. Mickiewicza 24; w WTZ przy ul. Słowackiego 87F terapią zajęciową w roku 2024 objętych było wg umowy 50 osób z niepełnosprawnościami,

- 3) Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie w Przemyśle; WTZ przy ul. Lelewela 8a, w którym w terapii zajęciowej uczestniczyło 20 osób,
- 4) Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Dzieci i Młodzieży Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 1 im. Marii Grzegorzewskiej w Przemyśle; WTZ przy Stowarzyszeniu na Rzecz Wspierania Dzieci i Młodzieży SOSW Nr 1 im. M. Grzegorzewskiej przy ul. Dworskiego 104, w którym w terapii zajęciowej uczestniczyło 20 osób, rozpoczął działalność od dnia 1 stycznia 2024 r.

20. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami Program „Aktywny samorząd”

Od 2012 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle realizuje program celowy PFRON - „Aktywny samorząd”. Celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

- Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

Zadania: 1 i 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu.

Zadania: 2 i 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy.

- Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

Zadania: 1, 3 i 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania.

Zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

Zadanie 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego.

- Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

Zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

Zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.

Zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.

Zadanie 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego.

- Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia poprzez dofinansowanie kosztów edukacji w szkole policealnej, kolegium lub w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym, dziennym lub niestacjonarnym, wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem internetu), a także osób, które przewód doktorski otworzyły poza studiami doktoranckimi.

Celem głównym programu Aktywny samorząd jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Cele szczegółowe programu to przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego, przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych, umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie, poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.

Realizacja programu Aktywny samorząd w MOPS w Przemyślu.

Zadania		2024	
		Ilość osób	Kwota w zł
MODUŁ I	A ₁ - oprzyrządowanie do posiadanego samochodu	6	78 365,00
	A ₂ - prawo jazdy kategorii B narząd ruchu	3	8 655,00
	A ₃ - prawo jazdy kategorii B narząd słuchu	0	0,00
	A ₄ - oprzyrządowanie do posiadanego samochodu narząd słuchu	0	0,00
	B ₁ - specjalistyczny sprzęt komputerowy stopień znaczny, narząd wzroku lub kończyny górnej	16	153 026,00
	B ₂ - szkolenie z obsługi nabytego sprzętu	1	2 200,00

B ₃ - specjalistyczny sprzęt komputerowy stopień umiarkowany narząd wzroku	3	25 783,00
B ₄ - specjalistyczny sprzęt komputerowy stopień umiarkowany lub znaczny, narząd słuchu	1	6 000,00
B ₅ - sprawność techniczna sprzętu elektronicznego	0	0,00
C ₁ - wózki inwalidzkie o napędzie elektrycznym	1	10 300,00
C ₂ - utrzymanie sprawności wózka	1	1 580,00
C ₃ - proteza kończyny dolnej,	1	39 600,00
C ₄ - utrzymanie sprawności posiadanej protezy	0	0,00
C ₅ - skuter inwalidzki o napędzie inwalidzkim	2	15 561,00
D - dofinansowanie do pobytu dziecka w przedszkolu	12	24 235,00
E - rehabilitacja w formie wentylacji domowej	20	7 900,00
Razem	67	373 205,00
MODUŁ II – pomoc finansowa w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	118	356 227
Ogółem	185	729 432,00

Źródło: dane sprawozdawcze MOPS w Przemyślu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi kampanię informacyjną skierowaną do osób z niepełnosprawnościami w zakresie możliwości uzyskania wsparcia ze środków PFRON w ramach zadań samorządowych lub programów celowych.

„Program wyrównywania różnic między regionami III”

Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyjął „Kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów „Programu wyrównywania różnic między regionami III” w 2025 r.” Dofinansowaniem ze środków przeznaczonych na realizację programu w roku 2025 mogą być objęte następujące obszary:

1. **Obszar A** – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych - **realizuje oddział terenowy PFRON.**
2. **Obszar B** – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych, w zakresie umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami poruszania się i komunikowania – **realizuje samorząd powiatowy.**

3. **Obszar C** – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych - **realizuje samorząd powiatowy.**
4. **Obszar D** – likwidacja barier transportowych - **realizuje samorząd powiatowy.**
5. **Obszar E** – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnościami – **realizuje oddział terenowy PFRON.**
6. **Obszar F** – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej - **realizuje samorząd powiatowy.**
7. **Obszar G** – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami - **realizuje samorząd powiatowy.**

„Program Samodzielność-Aktywność-Mobilność!”

Celem Programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” jest wzrost niezależności beneficjentów oraz ułatwienie im aktywności społecznej lub zawodowej. W 2022 roku Gmina Miejska Przemyśl zwana Powiatem przystąpiła do realizacji programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” finansowanego ze środków PFRON. Program obejmuje dwa moduły:

- 1) Mieszkanie dla absolwenta, którego celem jest wzrost niezależności beneficjentów oraz ułatwienie im aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie samodzielnego mieszkania spełniającego indywidualne kryterium dostępności dla beneficjenta. W latach 2022–2025 wpłynął jeden wniosek o dofinansowanie wynajmu mieszkania dla osoby z niepełnosprawnością.
- 2) Dostępne mieszkanie, którego celem jest wzrost niezależności beneficjentów oraz ułatwienie im aktywności zawodowej i społecznej poprzez zapewnienie mieszkania wolnego od barier architektonicznych jako podstawy samodzielnego realizowania planów zawodowych i społecznych. W latach 2022-2025 nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie do zamiany mieszkania.

21. Diagnoza potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Potrzeby w **obszarze rehabilitacji** najczęściej wskazywane są przez respondentów z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu, a w dalszej kolejności niepełnosprawnością narządu wzroku, w spektrum autyzmu oraz chorujących psychicznie. W pierwszej kolejności podkreślano potrzebę wsparcia w zakresie poszczególnych ćwiczeń w ramach rehabilitacji, a następnie zwiększenia dostępności do rehabilitacji i wsparcia w rehabilitacji poszczególnych części ciała (w szczególności kręgosłupa, nóg oraz stawów) oraz większą częstotliwość rehabilitacji. Jako najbardziej deficytowe potrzeby według respondentów w badaniach ewaluacyjnych to dostęp do rehabilitacji dla osób

z niepełnosprawnościami ruchowymi, częstotliwość rehabilitacji dedykowanej osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi oraz rehabilitację fizyczną w postaci wsparcia w zakresie poszczególnych ćwiczeń dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami fizycznymi i ruchowymi.

Nie ma dominującej grupy osób z niepełnosprawnościami, które deklarowały potrzeby w **obszarze edukacji**. Wśród najchętniej deklarowanych potrzeb identyfikowano doksztalcanie, dalszą naukę, dostęp do różnych form edukacji, naukę konkretnych umiejętności, wiedzy a także przystosowanie sprzętu, materiałów edukacyjnych oraz wsparcie asystenta, nauczyciela wspomagającego. Jako najbardziej deficytowe uznano wsparcie doksztalcania, dalszej nauki wśród osób chorujących psychicznie, przystosowanie sprzętu oraz materiałów edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością narządu wzroku oraz naukę konkretnych umiejętności, wiedzy wśród osób chorujących psychicznie.

W przypadku potrzeb **obszaru integracji** dominują cztery grupy osób z niepełnosprawnościami, które deklarują je najchętniej. Są to osoby z niepełnosprawnościami fizycznymi i ruchowymi, osoby w spektrum autyzmu, osoby z niepełnosprawnościami narządu słuchu, a także osoby z niepełnosprawnościami narządu wzroku. Wśród kluczowych potrzeb w obszarze integracji wskazywano na kontakty społeczne. Jednocześnie w przypadku każdej z sześciu badanych grup osób z niepełnosprawnością są one również najbardziej niezaspokojone. W największym stopniu problem ten dotyczy respondentów chorujących psychicznie. Istotną potrzebą jest także wsparcie asystenta, rodziny, która jest na zbliżonym stopniu zaspokojenia jak w przypadku kontaktów społecznych.

Obszar pracy i związane z nim potrzeby identyfikowane są najczęściej w trzech grupach respondentów tj. osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu, osób z niepełnosprawnością narządu wzroku, osób z niepełnosprawnością narządu słuchu. Jednocześnie do kluczowych potrzeb w tym obszarze należą: dostosowanie warunków pracy, znalezienie pracy, dostosowanie miejsca pracy, a także dostosowanie sprzętu w pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jako najbardziej niezaspokojone, respondenci uznali znalezienie pracy przez osoby z niepełnosprawnością narządu wzroku, oraz osoby chorujące psychicznie, a także dostosowanie miejsca pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu.

W przypadku potrzeb z **obszaru komunikacji**, najczęściej deklarują je osoby z niepełnosprawnością narządu słuchu oraz osoby z niepełnosprawnością narządu wzroku. Wśród najchętniej deklarowanych potrzeb identyfikowano: kwestie wsparcia ze strony asystenta, opiekuna, pomoc w urzędach, dostosowanie środków komunikacji publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także sprzęt wspierający komunikację z innymi ludźmi. Jako najbardziej deficytowe potrzeby identyfikowano: dostosowanie środków komunikacji publicznej do oczekiwań

osób z niepełnosprawnością narządu słuchu, pomoc w urzędach osobom z niepełnosprawnością narządu słuchu, a także dostosowanie środków komunikacji publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu wzroku.

Potrzeby w **obszarze informacji** najczęściej deklarują dwie grupy respondentów. Przeprowadzona analiza wykazała, że są to osoby z niepełnosprawnością narządu słuchu oraz osoby z niepełnosprawnością narządu wzroku. Wśród kluczowych potrzeb wskazywane są: czytelne przedstawianie informacji, większy zasób informacji na temat spraw dotyczących osób z niepełnosprawnościami oraz dostęp do internetu, w tym social mediów. Wśród potrzeb o deficytowym charakterze zidentyfikowano czytelne przedstawianie informacji dla osób z niepełnosprawnością zarówno narządu słuchu, jak i wzroku oraz większy zasób informacji na temat spraw dotyczących osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu.

Potrzeby w **obszarze mieszkalnictwa** dotyczą przede wszystkim osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu, a w dalszej kolejności osób z niepełnosprawnością narządu wzroku. Wśród najczęściej deklarowanych potrzeb podkreślano dostosowanie mieszkania, dostosowanie, udogodnienia w łazience oraz likwidację barier architektonicznych. Z kolei jako najbardziej deficytowe potrzeby identyfikowano dostosowanie mieszkania dla potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu słuchu i wzroku, a także potrzebę posiadania windy wśród osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu.

W przypadku **czasu wolnego** wyróżniają się potrzeby osób z niepełnosprawnością fizyczną i ruchu, osób z niepełnosprawnością narządu wzroku oraz osób chorujących psychicznie. Dominującymi potrzebami są rozrywka, aktywny czas wolny poza miejscem zamieszkania, wsparcie asystenta, dostępność infrastrukturalna, a także większa dostępność do instytucji kultury.

22. Wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością

Aktualnie osoby z niepełnosprawnością nie mają zapewnionej dostatecznej dostępności do technologii wspomagających, zwłaszcza zaś do wysoko zaawansowanych rozwiązań technologicznych, dzięki którym mogłyby zwiększyć swoje szanse na niezależne życie i pełny udział we wszystkich sferach życia, na równi z innymi osobami. Funkcjonujący system zaopatrywania osób z niepełnosprawnością pozwala jedynie na zaopatrzenie w rozwiązania w zakresie podstawowym, którego efektywność jest również ograniczona. Ponadto ustalone limity finansowania ze środków publicznych nie pozwalają najczęściej na zakup technologii wspomagających o wysokich parametrach odpowiadających szczególnym, indywidualnym potrzebom. Osoby z niepełnosprawnością często nie posiadają pełnej wiedzy na temat dostępnych rozwiązań technicznych, które mogą wspierać ich

funkcjonowanie oraz skutecznie kompensować ograniczenia wynikające z niepełnosprawności. Odpowiedzią na te potrzeby jest wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością. Dzięki jej powstaniu osoby z niepełnosprawnością będą miały możliwość wystąpienia o wypożyczenie potrzebnych im technologii wspomagających czy urządzeń, których nie byłyby w stanie zakupić same nawet z wykorzystaniem dostępnych form wsparcia ze względu na ich wysoki koszt. Dzięki wypożyczalni będą miały możliwość konsultacji z doradcą PFRON, który pomoże w doborze najlepszego rozwiązania, dodatkowo będzie możliwość sprawdzenia, czy konkretna technologia wspomagająca zaspokoi potrzeby osoby zainteresowanej. Wypożyczalnia zostanie wyposażona w technologie wspomagające dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Proces składania wniosków do Funduszu o wypożyczenie technologii wspomagającej odbywa się poprzez złożenie formularza elektronicznego w systemie SOW lub w wersji papierowej w Oddziale Funduszu właściwym miejscowo ze względu na miejsce zamieszkania Beneficjenta uprawnionego do skorzystania z niniejszego programu. Realizatorem programu jest PFRON oraz RARS tj. Rządowa Agencja Rezerw Strategicznych będący realizatorem logistycznym. Fundusz realizuje w szczególności obsługę wnioskodawców poprzez CIDON-y tj. Centra Informacyjno-Doradcze dla Osób z Niepełnosprawnością oraz OWiT-y czyli Ośrodek Wsparcia i Testów, które świadczą usługi doboru, doradztwa i instruktażu w zakresie oferowanych technologii wspomagających. RARS realizuje zadania na podstawie art. 47a w związku z art. 47b ustawy o rehabilitacji w zakresie:

- świadczenia usług logistycznych, w szczególności usługi przechowywania, transportu, serwisowania, konserwacji, wsparcia technicznego, dostosowania i skonfigurowania oraz instruktażu obsługi technologii wspomagających: urządzeń, pojazdów i oprogramowania oraz innych wyrobów, w tym medycznych – na podstawie odpłatnej umowy zawieranej między Funduszem a Rządową Agencją Rezerw Strategicznych,
- dokonywania zakupów technologii wspomagających na zlecenie i na rzecz Funduszu – na podstawie porozumienia między Funduszem, a RARS. Program realizowany jest od 2023 roku do 31 grudnia 2026 roku. Decyzję o zmianie terminu zakończenia realizacji programu podejmuje Rada Nadzorcza PFRON.

23. Adresaci Programu

- 1) osoby z niepełnosprawnością,
- 2) rodziny oraz opiekunowie osób z niepełnosprawnością,
- 3) organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- 4) instytucje wspomagające osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny,

- 5) osoby w podeszłym wieku,
- 6) społeczność lokalna.

Program jest realizowany na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta Przemyśla.

24. Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miejski w Przemyślu,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu,
- 3) Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przemyślu,
- 4) Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- 5) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 6) Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu,
- 7) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 8) Placówki Oświatowe,
- 9) Miejski Zakład Komunikacji,
- 10) Domy Pomocy Społecznej,
- 11) Warsztaty Terapii Zajęciowej,

25. Źródła finansowania programu

Głównymi, planowanymi źródłami finansowania Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Przemyśl na lata 2026- 2035 są środki finansowe:

1. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
2. Budżetu Gminy Miejskiej Przemyśl,
3. Funduszu Pracy,
4. Budżetu państwa,
5. Pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
6. Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej,
7. Dotacje celowe,
8. Fundusz Solidarnościowy.

Środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznawane corocznie Gminie Miejskiej Przemyśl według algorytmu przeznacza się na zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. Od wielkości otrzymanych środków zależy zakres realizacji zaplanowanych w Programie działań.

Środki na realizację programu „Aktywny samorząd” przyznawane były na podstawie zawieranych umów w latach 2012, 2018, 2024 oraz aneksów do umów z Gminą Miejską Przemyśl przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Znaczna część finansowania lub dofinansowania zadań niniejszego Programu może pochodzić z programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, o które mogą aplikować indywidualnie osoby z niepełnosprawnościami, fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki samorządu powiatowego, pośrednio pracodawcy. Od aktywności wymienionych wyżej grup w tym zakresie zależy wielkość pozyskanych środków na realizację Programu. Powodzenie w realizacji zadań założonych w tym Programie zależy także od wielkości środków budżetu Gminy Miejskiej Przemyśl, przeznaczonych na sfinansowanie lub dofinansowanie niektórych działań. Duże znaczenie ma również zdolność realizatorów i partnerów do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych z funduszy strukturalnych na realizację części przyjętych priorytetów.

26. Monitorowanie i ewaluacja programu

Przewiduje się prowadzenie rocznego monitoringu działań ujętych w Programie w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz wypracowania wniosków i priorytetów służących do projektowania przyszłych Programów. Proces monitoringu będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Programu. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w Programie odnoszące się do poszczególnych działań. Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z danych statystycznych od Realizatorów Programu. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań. Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Przemyślu na lata 2026-2035 jest dokumentem perspektywicznym, wytyczającym w sposób ogólny kierunki realizacji zdefiniowanych priorytetów. Nadzór nad realizacją niniejszego Programu sprawuje Prezydent Miasta Przemyśla, koordynatorem odpowiedzialnym za monitoring jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemyślu. Realizacja Programu monitorowana będzie raz do roku (nie później niż do końca i kwartału następnego roku). Przedmiotem ewaluacji będą wybrane wskaźniki efektów realizacji założonych priorytetów. Ponadto ocena realizacji Programu zostanie dokonana na podstawie rocznych sprawozdań sporządzonych w oparciu o informacje otrzymane od współdziałających realizatorów i partnerów.

27. Sposób ewaluacji

Do ewaluacji zostaną wykorzystane metody samodzielnej oceny stopnia realizacji Programu i osiągniętych efektów, dokonywana na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny. W procesie ewaluacji ocenie podlegać będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen, trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności zaproponowanych działań.

28. Narzędzia ewaluacji

W procesie ewaluacji zostaną wykorzystane metody badawcze tj. ilościowe metody badawcze – zastosowanie metod pozwoli na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznania częstości występowania badanego zjawiska oraz określenia poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi, jakościowe metody badawcze – zastosowanie metod pozwoli poznać oraz zrozumieć badane problemy. Dane jakościowe posłużą do właściwej interpretacji danych liczbowych.

29. Podsumowanie

Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Przemyśl na lata 2026–2035 określa kierunki działań lokalnej polityki społecznej w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnością. Dokument wyznacza zakres działań podejmowanych przez właściwe instytucje oraz organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin. Realizacja zadań przewidzianych w ramach poszczególnych celów operacyjnych przyczyni się do wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością, umożliwiając im aktywne funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego. Skuteczna realizacja założeń Programu wymaga współpracy władz powiatowych i gminnych, organizacji pozarządowych oraz instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością, w szczególności w zakresie wspierania działań wynikających z Programu. Kierunki działań wskazane w dokumencie mają na celu ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, poprawę funkcjonowania w środowisku lokalnym, a także podniesienie efektywności działań w obszarze rehabilitacji i edukacji. Długofalowym efektem realizacji Programu będzie wzrost poziomu integracji osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej oraz poprawa jakości ich życia.